

The Project Gutenberg eBook of Pähkinänrusentaja ja hiirikuningas, by E. T. A. Hoffmann

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Pähkinänrusentaja ja hiirikuningas

Author: E. T. A. Hoffmann

Translator: Salme Setälä

Release date: July 27, 2015 [EBook #49534]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PÄHKINÄNRUSENTAJA JA HIIRIKUNINGAS ***

Produced by Juha Kiuru

PÄHKINÄNRUSENTAJA JA HIIRIKUNINGAS

Kirj.

E. T. A. Hoffmann

Saksankielestä [Nussknacker und Mauserkönig] suomentanut

SALME SETÄLÄ

Arvi A. Karisto Oy, Hämeenlinna, 1918.

SISÄLLYS:

Esipuhe.

1. Jouluaatto.

2. Joululahjat.
3. Suojatti.
4. Ihmeellisiä asioita.
5. taistelu:
6. Sairaus.
7. Satu kovasta pähkinästä.
8. Jatkoa satuun kovasta pähkinästä.
9. Loppu satuun.
10. Setä ja veljenpoika.
11. Voitto.
12. Nukkevaltakunta.
13. Pääkaupunki.
14. Loppu.

Esipuhe.

Ernst Theodor Amadeus Hoffmann syntyi vuonna 1776 Königsbergissä, itäisimmässä Preussin sopukassa. Hän kuoli neljäkymmenenkuuden ikäisenä, ja hänen tomunsa on kätketty Berlinin Jerusalemin kirkkomaalle alati vihreiden pensaiden ja villien kukkien alle. Koko hänen elämänsä oli kuin yhtä ainoata seikkailua. Hänen olemuksessaan oli jotakin epätodellista ja merkillistä. Hän oli kuin ruumiiton olento, kuin tumma lintu, yksinäinen ja rauhaton sielu, joka kodittomana asusti pienessä raihnaisessa ruumiissa. Häntä on myöskin verrattu muinaislatinalaiseen Janus-jumalaan, jolla oli kahdet kasvot. Toisissa kasvoissa oli suljetut ja toisissa avonaiset silmät. Toiset kasvot olivat jäykän preussilaisen virkamiehen, joka päivisin istui synkkänä oikeudessa ja tuomitsi riitajuttuja. Toiset kasvot olivat haaveilijan, taiteilijan, joka hämärän tullen istui viinilasien ja tupakan ääressä, milloin soitti klaveeria, milloin piirsi ukkoja ja milloin sepitti kertomuksia, siirtyen kaukaiseen ihmemaahan, missä on kaksi torstaita viikossa ja viinirypäleet kypsyvät ohdakkeen varsilla. Hoffmann oli suuri lasten ystävä, ja itsekin hän pysyi koko elämänsä lapsena, monista kovista koettelemuksista huolimatta, joita hänen osakseen tuli elämän varrella. Usein istahti hän lasten pariin ja antoi mielikuvituksensa liidellä salaperäisen mystiikan maille. Hän oli hyvin teräväjärkinen ja samalla taitava huomaamaan ihmisten heikkoudet ja naurettavat puolet. Hän ymmärsi lasten mielet ja näki siinä ihanteensa, mitä hän turhaan haki muualta: runouden ja elämän yhdistyneinä. Hänen kertomuksensa eivät olleet mitään kuninkaallisia seikkailuja, kuten persialaiset ja arabialaiset tarinat, eivät myöskään luonnonleikkejä, kuten kansansadut, joissa metsät ja vuoret, ilma ja vesi tanssivat, vaan satuja arkielämästä — kuten H. C. Andersenin sadut — joissa mielikuvitus on virkeä, mutta joissa samalla arkielämän ilot ja surut esiintyvät, höystettyinä hienon hienolla ivalla. Ne eivät ole millään tavoin opettavaisia, tapahtumat seuraavat toisiaan suruttomassa tahdissa, ja niistä saattaa itsekukin oppia ja muodostaa oman käsityksensä. Oikeastaan eivät hänen satunsa ehkä olekaan etupäässä *lapsia varten*, vaan pikemmin *lapsista* kirjoitetut. Ne ovat lasten silmillä katsotut, ne kuvaavat lasten voimakasta, monivivahteista mielikuvitusta. Tämänkaltainen satu on myöskin "Pähkinänrusentaja ja hiirikuningas". Sitä on aina pidetty mestarillisena, ja se on ilmestynyt käännettynä monelle eri kielelle. Tosin useita ajankuvauksia ja erinäisiä paikallisvärityksiä on vaikea täysin käsittää, ellei ole tarkalleen perehtynyt silloisiin preussilaisiin oloihin. Sadussa esiintyvät taistelut nukkearmeijan ja hiirijoukon välillä symbolisoivat Saksan sotaa Napoleonin vastaan ja osoittavat tekijän paljon ihailua herättänyttä, tarkkaa sotataidon tuntemusta. Mutta vaikka tämä kuvannollinen puoli menisikin lukijalta suureksi osaksi hukkaan, lahjoittaa kertomus hänelle kuitenkin eheän vanhanaikuisen tunnelmapalasan ja vie hänet hetkeksi kauas pois arkielämän yksitoikkoisuudesta ja saattaa hänet mystilliseen satumaailmaan, jota jokainen ymmärtää, jos vain tahtoo avata silmänsä sitä käsittämään. Mutta kertomus puhuu paraiten itse puolestaan.

Suomentaja.

1. luku.

JOULUAATTO.

Aattona, joulukuun kahdentenäksymmenentenä neljäntenä päivänä, eivät lääkintäneuvos Stahlbaumin lapset ollenkaan saaneet käydä välihuoneessa enemmän kuin vieressä olevassa salissakaan. Fritz ja Maria istua kyyröttivät pihakamarin nurkassa. Syvä iltahämärä oli laskeutunut, ja heistä tuntui aika kaamottavalta, koska ei valoa, kuten sinä päivänä oli tapana, ollut sytytetty. Fritz uskoi kaikessa

salaisuudessa nuoremmalle sisarelleen (tämä oli juuri täyttänyt seitsemän vuotta), että hän jo varhaisesta aamusta alkaen oli kuullut ritinää ja ratinaa ja hiljaisia vasaran iskuja suljetuista huoneista. Sitäpaitsi oli pieni musta mies aivan äskettäin hiipinyt eteisen läpi laatikko kainalossa, ja hän tiesi varmasti, ettei se voinut olla kukaan muu kuin setä Drosselmeier. Silloin löi Maria pienet kätönsä yhteen ilosta ja huudahti: "Voi, mitähän hauskaa setä Drosselmeier on mahtanutkaan keksiä meille." Hovioikeudenneuvos Drosselmeier ei ollut kaunis mies, vaan pieni ja laiha, ja hänen kasvonsa olivat kurttuiset, ja oikean silmän asemesta oli hänellä musta laastari, eikä hänellä ollut lainkaan tukkaa, jonka tähden hän käytti varsin kaunista valkeata tekotukkaa; tämä oli tehty lasista sangen taidokkaasti. Sitäpaitsi oli setä itsekin peräti taitava mies, käsitti kellojenkin rakenteen, ja osasipa hän myös valmistaa niitä. Sentähden aina kun joku Stahlbaumin kauniista kelloista tuli sairaaksi eikä enää osannut laulaa, saapui setä Drosselmeier, otti pois lasitukkansa, kiskoi keltaisen nutun yltään, sitoi sinisen esiliinan vyölleen ja pisti terävillä aseillaan kelloon, niin että pikku Mariaankin aivan koski. Mutta se ei vahingoittanut kelloa ollenkaan, vaan kello heräsi uudelleen eloon ja alkoi samassa surista, laulaa ja lyödä, ja se tuotti kaikille suurta iloa.

Aina toi hän tullessaan taskussaan lapsille jotakin pikkuista hauskuutta, milloin pienen ukon, joka pyöritti silmiään ja teki konsteja, milloin rasian, josta lintu pyrähti, milloin mitäkin. Mutta joulukuksi valmisti hän aina kauniin taiteellisen esineen, joka tuotti hänelle paljon vaivaa, ja sentähden vanhemmat, kun se ensin oli lahjoitettu, panivat sen aina hyvään talteen.

"Voi, mitähän hauskaa setä Drosselmeier on mahtanutkaan keksiä meille", huudahti Maria nyt; mutta Fritz arveli, että se tällä kertaa varmastikin olisi linnoitus, jossa kaikellaiset sotamiehet marssisivat ja harjoittelisivat, ja sitten tulisi toisia sotamiehiä, jotka yrittäisivät mennä linnaan, mutta silloin ampuisi linnoitusväki tykeillään, niin että jymisisi ja jyrisisi.

"Ei, ei", keskeytti Maria hänet, "setä Drosselmeier on kertonut minulle kauniista puutarhasta, jossa on suuri järvi, missä ihanat joutsenet uiskentelevat kultaiset nauhat kaulassa ja laulavat kauniita lauluja. Sitten tulee pieni tyttö puutarhasta järven rannalle, kutsuu joutsenia ja syöttää niitä makealla mantelisokurilla."

"Eivät joutsenet syö mantelisokuria", pisti Fritz varmana väliin, "eikä setä Drosselmeier voi laittaa kokonaista puutarhaa. Oikeastaan on meillä hyvin vähän iloa hänen leikkikaluistaan, sillä ne otetaan meiltä heti pois. Minä pidän paljon enemmän isän ja äidin lahjoista, sillä ne saamme pitää itse, ja saamme tehdä niille mitä tahdomme." Lapset arvailivat sinne tänne, ihmetellen mitähän he tällä kertaa mahtaisivat saada. Maria arveli, että mamsseli Gertrud (hänen suuri nukkensa) oli muuttunut paljon, sillä hän putoili lattialle kömpelömmiin kuin koskaan ennen ja sai kasvoihinsa rumia merkkejä, eikä vaatteiden siisteydestä ollut enää puhuttakaan. Ankaratkaan nuhteet eivät auttaneet mitään. Äitikin oli nauranut, kun hän niin suuresti riemuitsi Gertrudin uudesta päivänvarjosta. Fritz sitä vastoin vakuutteli, että komea ori oli välttämätön hänen talliinsa, ja hänen sotajoukostaan puuttui ratsuväki; sen kyllä isäkin tiesi. Lapset tiesivät kyllä, että vanhemmat olivat ostaneet heille kaikellaisia ihania lahjoja, joita he parastaikaa järjestelivät, mutta he käsittivät myöskin, että Jeesus loisti kodissa ystävällisine lapsensilmineen, ja että jokainen lahja, ikäänkuin hyvän käden siunaamana, levitti iloa ympärilleen. Vanhempi sisko Louisa muistutti tätä kaikkea lapsille, jotka yhä vain kuiskailivat keskenään, ja hän lisäsi vielä, että Jeesus antoi heille aina vanhempien käsien kautta sellaisia lahjoja, mitkä tuottivat todellista iloa ja riemua, sillä Jeesuslapsi ymmärsi sen paljon paremmin kuin lapset itse. Siksi ei heidän pitäisi toivoa ja haluta kaikellaista, vaan hartaasti ja hiljaa odottaa, mitä heille annettaisiin. Pikku Maria kävi aivan ajattelevaiseksi, mutta Fritz mutisi itsekseen: "Oriin ja husaarin tahtoisin kuitenkin kovin mielelläni."

Oli jo tullut aivan pimeä. Fritz ja Maria painautuivat lähelle toisiaan, uskaltamatta sanoa enää sanaakaan. Heistä tuntui ikäänkuin pehmeät siivet olisivat suhisseet heidän yläpuolellaan, ja kuin kaukaa kuuluisi hiljaista soittoa. Kirkas valojuova loisti seinällä. Silloin tiesivät lapset, että Jeesuslapsi oli lentänyt pois kirkkaita pilviä pitkin toisten onnellisten lasten luokse. Samassa kuului hopeanheleä ääni: klinling, lingling, ovet avautuivat, ja suuresta huoneesta virtasi sellainen valomeri, että lapset huudahtivat ääneen: "oi, voi!" ja jäivät kuin kivettyneinä seisomaan ovensuuhun. Mutta isä ja äiti tulivat ovelle, ottivat lapsia kädestä ja sanoivat: "Tulkaa toki sisälle, tulkaa toki sisälle, rakkaat lapsukaiset, niin saatte nähdä mitä pyhä Jeesus on teille antanut."

2. luku.

JOULULAHJAT.

Itsesi sinun puoleen nyt käännyn, rakas lukija tai kuulija — Fritz — Theodor — Ernst — tai mikä sinun nimesi mahtaneekaan olla —, ja pyydän, että muistuttelisit mieleesi viimejoulusta, kauniisti koristettua

lahjapätyäsi. Silloin ymmärrät myöskin, että lapset yhtäkkiä pysähtyivät sanattomina hämmästyksestä, silmät loistaen, ja että — tosin vasta hetken kuluttua — Maria huudahti syvään huohtaen: "Oi niin kaunista, niin kaunista!" ja Fritz hypähteli korkealle ilmaan.

Mutta lapset olivat kai olleet koko vuoden erittäin kohteliaita ja kilttejä: he eivät koskaan ennen olleet saaneet niin paljon kauniita ja ihania tavaroita kuin tällä kertaa. Suuressa joulukuusessa keskilattialla oli kulta- ja hopeaomenoita, ja jokaisella oksalla oli sokurimantelia ja karamellejä kuin kukkasia ja nappuja. Mutta kaikkein kauneimmat olivat tuossa ihmeellisessä kuusessa sadat pienet kynttilät, jotka loistivat oksilta kuin tähdet ja kehoittivat ystävällisesti lapsia poimimaan kukkia ja hedelmiä. Kuusen ympärillä kiilsivät kaikellaista kirjavaa ja kaunista — mitä kaikkea kaunista siellä olikaan! — niin, kukapa osaisi sitä kaikkea kuvaillakaan!

Maria löysi somia nukkeja ja kaikellaisia pieniä sieviä talouskaluja. Ja kaikkein ihastuttavin oli pieni, kirjavin nauhoin somisteltu silkkipuku, joka riippui vaateripustimessa siten, että hän saattoi katsella sitä joka puolelta, ja sen hän tekikin ja huudahti:

"Oi miten kaunis, miten ihana — ihana pikku puku; ja sen saan minä — aivan varmasti — sen saan minä pukea ylleni!"

Fritz oli sillä aikaa ehtinyt ravaten ja laukaten ratsastaa jo kolme neljä kertaa pöydän ympäri uudella oriillaan, jonka hän oli löytänyt pöydän vierestä satuloihuna. Kun hän hyppäsi alas sen selästä, ilmoitti hän, että "hevonen oli kovin villi, mutta ei siitä haittaa, hän kyllä kesyttäisi sen", ja sitten silmäili hän uutta husaariratsujoukkoaan, joka oli komeasti puettu punaiseen ja kultaan ja käytti vain hopeisia aseita ja ratsasti niin valkeilla hevosilla, että saattoi luulla niidenkin olevan puhdasta hopeaa.

Lapset aikoivat juuri, hiukan rauhoituttuaan, silmäillä kuvakirjoja, jotka olivat avonaisina pöydällä, jotta silmä heti saattaisi iloita kaikellisista kukista ja kirjavista ihmisistä, niin, vieläpä somista leikkivistä lapsukaisistakin, jotka näyttivät niin luonnollisilta kuin ne todellakin olisivat eläneet ja puhuneet.

Niin, lapset aikoivat juuri silmäillä näitä ihmeellisiä kirjoja, kun kuului uusi soitto. He tiesivät, että silloin oli setä Drosselmeierin lahjojen vuoro, ja he juoksivat seinän viereiselle pöydälle. Nopeasti otettiin pois varjostin, jonka takana pöytä niin kauan oli ollut piilossa. Ja mitä he näkivätäkään!

Vihreällä, kauneilla kukilla koristetulla nurmikentällä oli ihana linna peili-ikkunoineen ja kultaisine torneineen. Kuului kellojensoittoa, ovet ja ikkunat avautuivat, ja pienet herrat ja naiset töyhtöhattuineen ja pitkine laahustimineen käyskentelivät ympäri saleja. Keskisalissa, joka näytti olevan täydessä liekissä — niin paljon pieniä kynttilöitä paloi hopeakruunussa — tanssivat pienet lapset lyhyissä nutuissa ja hameissa kellonsoiton tahdissa. Eräs herra, jolla oli smaragdinvihreä puku, katseli useasti ikkunasta, vilkutti sieltä ulos ja katosi jälleen, ja setä Drosselmeier itse näyttäytyi silloin tällöin linnanportilla, ollen tuskin isän peukaloa pitempi.

Kyynärpäät pöydänsyrjällä katseli Fritz kaunista linnaa, tanssivia ja käveleviä ihmisiä ja huudahteli sitten:

"Setä Drosselmeier! Anna minunkin käväistä linnassa!"

Hovioikeudenneuvos selitti, ettei se laisinkaan käynyt päinsä. Hän olikin oikeassa, sillä oli aivan hullua, että Fritz tahtoi mennä linnaan, joka kultaisine torneineen ei ollut edes Fritzinkään korkuinen. Fritz ymmärsi sen itsekin. Hetken kuluttua, kun herrat ja naiset yhä samalla tavoin kävelivät edestakaisin, lapset tanssivat, smaragdiukko katseli ikkunastaan ja setä Drosselmeier astui ulos ovelle, huudahti Fritz kärsimättömästi:

"Setä Drosselmeier, tule nyt kerran ulos toisestakin ovesta!"

"Se ei käy päinsä, rakas Fritz", vastasi hovioikeudenneuvos.

"No anna sitten", jatkoi Fritz, "no anna sitten tuon vihreän ukon, joka niin usein katselee ikkunasta, käyskennellä muiden kanssa".

"Sekään ei käy päinsä", vastasi hovioikeudenneuvos uudelleen.

"Sitten pitää lasten tulla alas", huudahti Fritz, "minä tahdon tarkastella niitä lähemmin".

"Ei, ei se ollenkaan käy päinsä", vastasi hovioikeudenneuvos tyyliä, "kaiken pitää käydä, niinkuin koneisto kerran on järjestetty".

"Nii-iinkö?" kysyi Fritz pitkään, "eikö mikään sellainen käy päinsä? Kuuleppas, setä Drosselmeier, elleivät sinun pienet sievät kapineesi osaa mitään muuta kuin tuota yhtä ja samaa, eivät ne kelpaa

mihinkään, enkä minä piittaa niistä rahtuistakaan. Ei, minun husaarini osaavat kulkea eteen- ja taaksepäin, aivan niinkuin minäkin, eivätkä ne ole teljetyt huoneeseen."

Näin sanoen hypähti hän joululahjapöydän luo ja pani ratsujoukkonsa ravaamaan ja laukkaamaan hopeahevosillaan, hyökkäämään ja ampumaan koko sydämensä pohjasta. Mariakin hiipi hiljaa pois, sillä hän kyllästyi pian nukkein alituiseen kävelyyn ja tanssiin, vaikkakin hän, koettaen olla kohteliaampi, ei tahtonut sitä niin selvästi näyttää kuin Fritz veikko.

Hovioikeudenneuvos Drosselmeier puheli vanhemmille melkein loukkaantuneena:

"Ymmärtämättömille lapsille ei tuollainen taideteos sovellu, minä vien sen mukanani pois."

Mutta äiti astui esiin ja pyysi saada nähdä linnan sisäistä rakennetta ja niitä ihmeellisiä taidokkaita rattaita, jotka panivat nuket liikkeelle. Hovioikeudenneuvos purki kaiken ja pani jälleen takaisin kokoon. Silloin tuli hän taaskin hyvälle tuulelle ja lahjoitti lapsille päälle päätteeksi ruskeita ukkoja ja akkoja, joilla oli kullatut kasvot, kädet ja jalat. Ne oli hän tuonut muassaan kaupungista, ja ne tuoksuivat makeilta ja ihanilta kuin piparkakut, ja Fritz ja Maria iloitsivat suuresti. Louisa sisko oli pukeutunut saamaansa kauniiseen pukuun ja näytti kovin sievältä. Mutta kun Marian piti ottaa uusi puku yllensä, tahtoi hän mielemmin ensin katsella sitä hiukan. Ja sen hän saikin mielellään tehdä.

3. luku.

SUOJATTI.

Maria tahtonutkaan mennä pois joululahjapöydän äärestä, sillä hän oli löytänyt jotakin, mitä kukaan ei vielä ollut huomannut. Kun Fritzin husaarit, jotka seisovat paraadissa aivan kuusen vieressä, hyökkäsivät, tuli näet näkyviin oivallinen pieni mies, joka seiso hiljaa ja vaatimattomasti paikallaan, ikäänkuin rauhallisesti odotellen vuoroaan. Hänen vartalossaan oli paljon muistuttamisen varaa, sillä lukuunottamatta sitä, että pitkänomainen, voimakas yläruumis ei oikein sopinut pieniin, hienoihin sääriin, näytti pääkin hiukan suurelta. Paljon auttoi kuitenkin siisti puku, joka osoitti, että hän oli aistikas ja sivistynyt mies. Hänellä oli näet hiukan sinipunervalle vivahtava husaarinuttu runsaine valkoisine nauhoineen ja nappeineen, samanväriset housut, ja kaikkein kauneimmat pienet saappaat, mitkä milloinkaan ovat olleet ylioppilaan, ehkäpä upseerinkaan jalassa. Ne olivat kuin valetut sieviin jalkoihin ja niin jäykät kuin ne olisivat olleet maalatut. Hullunkurista oli todellakin, että hän tähän univormuun oli liittänyt selkään kapean, epäonnistuneen viitan, joka oli aivan kuin puuta, ja päässä oli hänellä vuoristolaislakki. Mutta Maria arveli, että setä Drosselmeierinkin tapana oli ottaa ruma yönuttu ylleen ja panna kauhea hattu päähänsä, ja kuitenkin oli hän sangen rakastettava setä. Sitäpaitsi ajatteli Maria että setä Drosselmeier ei ollut läheskään niin kaunis kuin pikku mies, vaikka hän muutoin käyttäysikin yhtä hienosti.

Kuta enemmän Maria katseli koreaa miestä, johon hän heti ensi silmäyksellä oli rakastunut, sitä selvemmin huomasi hän, kuinka ystävälliset kasvot tällä oli. Vaaleanvihreistä, hiukan liian suurista ja ulkonevista silmistä loisti ystävyttä ja hyväntahtoisuutta. Miehellä sopi erinomaisesti hänen kaunis valkea pumpulipartansa, sillä se kohotti kirkkaanpunaisen suun lempeää hymyä.

"Voi", huudahti Maria vihdoin, "voi, rakas isä, kenen on tuo ihastuttava pieni mies tuolla kuusen luona?"

"Hänen", sanoi isä, "hänen tehtävänä on, rakas lapsi, työskennellä utterasti teidän kaikkien puolesta. Hänen pitää ritarillisesti särkeä kaikki kovat pähkinät teille, ja hän on yhtä paljon sekä Louisan että sinun ja Fritzinkin."

Näin sanoen otti isä hänet varovaisesti pöydältä, ja kun puuviittaa nosti, niin avasi pikku mies kitansa ja näytti kaksi riviä valkeita teräviä hampaita. Maria pani hänen suuhunsa isän käskystä pähkinän, ja — ratsis — puraisi mies sen rikki, ja kuoret putosivat maahan, ja Maria sai makean pähkinänsydämen käteensä.

Nyt täytyy jokaisen käsittää — samoin kuin pikku Mariakin — että pikku mies polveutui pähkinänrusentajain suvusta ja harjoitti esi-isiensä ammattia. Maria huudahti ilosta, ja isä lausui:

"Koska sinä, rakas Maria, pidät niin paljon ystävästämme Pähkinänrusentajasta, niin saat erikoisesti suojella ja säilyttää häntä, vaikkakin, kuten olen sanonut, Louisalla ja Fritzillä on yhtä suuri oikeus käyttää häntä."

Maria otti hänet heti käsivarrelleen ja antoi sen särkeä pähkinöitä; kuitenkin valitsi hän kaikkein

pienimmät, jotta pikku miehen ei tarvitsisi avata suutansa niin suureksi, sillä se ei oikeastaan juuri kaunistanut häntä. Louisa liittyi hänen seuraansa, ja hänellekin täytyi pähkinänsumentajan tehdä palveluksensa, ja sen tämä näkyikin mielellänsä tekevän, koska hän koko ajan hymyili yhtä ystävällisesti.

Fritz oli sillä välin kyllästynyt sotilaiden harjoituksiin ja ratsasteluun, ja kun hän kuuli särjettävän pähkinöitä sellaisella riemulla, meni hän siskoksien luo, ja nauroi sydämensä pohjasta pienelle hassunkuriselle ukolle, joka nyt, kun Fritzkin halusi syödä pähkinöitä, vaelsi kädestä käteen ja loppumattomasti aukoi ja sulki suutaan. Fritz pani sen suuhun aina kaikkein suurimmat ja kovimmat pähkinät, mutta yhtäkkiä kuului — ritsis — ratsis — ja kolme pientä hammasta putosi Pähkinänsumentajan suusta, ja koko hänen alaleukansa heilui ja tärisi.

"Voi, minun rakas Pähkinänsumentaja-parkani!" huusi Maria ja sieppasi sen Fritzin kädestä.

"Se on yksinkertainen, tuhma poika", sanoi Fritz, "yrittää olla pähkinänsumentaja, eikä sillä ole edes kunnollisia hampaita — tuskin osaa ollenkaan ammattiaan. Anna tänne se, Maria! Sen täytyy purra minulle pähkinöitä, vaikka se silloin kadottaisi viimeisetkin hampaansa, vaikkapa koko leukansakin; en minä sellaisesta tyhjäntoimittajasta piittaa!"

"Ei, ei", huusi Maria itkien, "sinä et saa rakasta Pähkinänsumentajaani! Katsoppas kuinka surumielisesti se katselee minuun ja näyttää haavoittunutta suuparkaansa! — Mutta sinä olet kovasydäminen ihminen — sinä lyöt hevosiiasi ja annat ampua kuoliaiksi sotilaasi."

"Sellaista täytyy tehdä, vaikka sinä et sitä ymmärrä", huusi Fritz, "mutta pähkinänsumentaja on minun yhtä paljon kuin sinunkin. Annappa se tänne vaan."

Maria alkoi itkeä katkerasti ja kietaisi nopeasti sairaan Pähkinänsumentajan pieneen nenäliinaansa. Vanhemmat ja setä Drosselmeier tulivat apuun. Viimeksimainittu piti Marian kiusaksi Fritzin puolta. Mutta isä sanoi:

"Minä olen nimenomaan uskonut Pähkinänsumentajan Marian suojaan. Ja koska hän, kuten näkyy, juuri nyt tarvitsee suojaa, on Marialla täysi oikeus huolehtia hänestä, kenenkään sekaantumatta asiaan. Sitäpaitsi ihmettelen, että Fritz vaatii työhön miestä, joka virantoimituksessa on sairastunut. Hyvänä sotilaana pitäisi hänen tietää, että haavoittuneita ei koskaan komenneta rintamalle."

Fritz oli häpeissään ja hiipi, välittämättä sen enempää Pähkinänsumentajasta, pöydän toiselle puolelle, mihin hänen husaarinsa olivat asettuneet yömajaan, järjestettyään ensin tarvittavat etuvartiot paikoilleen.

Maria keräsi Pähkinänsumentajan pudonneet hampaat; kipeän leuan ympärille hän satoi kauniin valkean nauhan, jonka hän oli irroittanut puvustaan, ja sitten kietoi hän nenäliinaan vielä entistä huolellisemmin pienen raukan, joka näytti sangen kalpealta ja pelokkaalta. Sitten tuuditti hän tätä käsivarrellaan kuin pientä lasta ja katseli kuvia kuvakirjasta, joka oli muiden joululahjojen joukossa. Hän suuttui oikein kovasti — mikä ei muutoin kuulunut hänen tapoihinsa, — kun setä Drosselmeier nauroi ja kerran toisensa perästä kyseli, kuinka hän saattoi pitää niin hyvänä noin hirveän rumaa pikku miestä.

Maria tuli samassa taas verranneeksi sitä setä Drossehneieriin, kuten ensikerrallakin, kun hän näki pikku ukon, ja hän sanoi hyvin vakavasti:

"Kukapa tietää, rakas setä, mahtaisitko sinäkään näyttää yhtä kauniilta kuin Pähkinänsumentaja, vaikka pynttäisit itsesi yhtä komeaksi kuin hän on ja ottaisit yhtä kiiltävät saappaat jalkaasi!"

Maria ei ollenkaan ymmärtänyt miksi vanhemmat nauroivat niin äänekkäästi, ja miksi hovioikeudenneuvoksen nenä muuttui niin punaiseksi, ja miksi setä ei nauranut ollenkaan niin iloisesti kuin ennen. Siihen oli kai aivan erikoiset syyt.

4. luku.

IHMEELLISIÄ ASIOITA.

Vielä on lääkintäneuvoksen arkihuoneessa oven vieressä, oikeanpuolisella pitkällä seinällä, korkea lasikaappi, jossa lapset säilyttävät kaikki kauniit tavaransa, joita he vuosien kuluessa ovat saaneet. Louisa oli vielä aivan pieni, kun isä tilasi kaapin taitavalta nikkarilta, joka pani siihen niin

taivaankirkkaat ikkunat ja muutoinkin laittoi sen niin kauniiksi, että kaikki mitä kaappiin pantiin, näytti siellä miltei kauniimmalta ja kirkkaammalta kuin kädessä pitäen.

Ylimmällä hyllyllä, jonne Maria ja Fritz eivät ylettyneet, olivat setä Drosselmeierin taideteokset, sen alapuolella kuvakirjat, ja molemmat alimmat hyllyt saivat Maria ja Fritz täyttää aivan oman mielensä mukaan. Maria järjesti kuitenkin alimman hyllyn aina nukkiensa asunnoksi, jota vastoin Fritz asetti sotajoukkonsa leiriin seuraavalle hyllylle. Niin kävi tänäänkin, sillä silleikään kuin Fritz järjesti husaarinsa paikoilleen, pani Maria mamssele Gertrudin syrjään ja asetti uuden sievän nukkensa kauniisti kalustettuun huoneeseen ja kutsui itsensä hänen luokseen makeiskekkereille.

Sanoin, että huone oli kauniisti kalustettu, ja se on myöskin totta, sillä en tiedä onko sinulla, sinä tarkkaavainen lukijani Maria, samoin kuin pikku neiti Stahlbaumilla (sinähän tiedät jo, että hänenkin nimensä on Maria), niin! — tarkoitan onko sinulla, kuten hänelläkin, pieni kukallinen sohva, useita somia tuoleja, sievä teepöytä, ja ennenkaikkea pieni kaunis kiillotettu sänky, missä somat nuket nukkuvat. Kaikki nämä olivat kaapin nurkassa, missä seinätkin olivat verhotut kirjavilla kuvilla, ja siksi voit käsittää, että uusi nukke, joka oli nimeltään mamssele Clara, viihtyi tietenkin hyvin huoneessa, kuten Maria jo samana iltana huomasi.

Ilta oli jo myöhä, keskiyö lähestyi, ja setä Drosselmeier oli jo kauan sitten lähtenyt, eivätkä lapset millään pelillä tahtoneet erota lasikaapista, vaikka äiti miten olisi koettanut kehottaa heitä nukkumaan.

"Totta tosiaan", huudahti Fritz viimein, "miesparat (hän tarkoitti husaareja) haluavat myöskin päästä levolle, eikä yksikään heistä uskalla nykytällä niin kauan kuin minä seison tässä, ei hituistakaan, se on varma se!"

Ja niin hän lähti.

Maria sen sijaan pyyteli kovin:

"Anna minun jäädä tänne, rakas äiti, vain pieneksi hetkeksi, vain pienen pieneksi ajaksi; minulla on vielä niin paljon tehtävää, ja kun kaikki on valmista, menen heti nukkumaan!"

Maria oli kiltti ja järkevä tyttö, ja siksi arveli äiti saattavansa hyvin jättää hänet hetkeksi yksin leikkikaluihinsa. Mutta jotta Maria ei uuden nukkensa ja muiden lelujen takia unohtaisi kynttilöitä, jotka paloivat kaapin ympärillä, sammutti äiti ne kaikki, ja vain kattolamppu, joka paloi keskellä huonetta, levitti pehmeää miellyttävää valoaan.

"Tule pian tänne, Maria kulta, muutoin et jaksa nousta ajoissa huomenna", huusi äiti astuessaan sänkykamariin.

Heti kun Maria oli jäänyt yksin, ryhtyi hän siihen, mikä oli lähinnä hänen sydäntään, ja mitä hän ei äidilleenkään ollut tahtonut uskoa, tuskin itsekään tietäen mistä syystä. Koko ajan oli hän kantanut käsivarrellaan Pähkinänrusentajaa nenäliinaan kiedottuna. Nyt asetti hän hänet varovaisesti pöydälle, avasi liinan hiljaa, hiljaa ja tutki haavaa. Pähkinänrusentaja oli hyvin kalpea, mutta hän hymyili niin surumielisesti ja ystävällisesti, että se aivan pisti Marian sydämeen.

"Voi, sinä pieni Pähkinänrusentaja", sanoi hän hiljaa, "älä ole vihainen, vaikka Fritz veikko teki sinulle pahaa, ei hän tarkoittanut mitään pahaa; hän on vain tullut hieman kovasydämiseksi rajusta sotilaselämästä, mutta muutoin hän on aika kiltti poika, sen voin vakuuttaa. Mutta minä kyllä huolehdin sinusta oikein hyvin, kunnes tulet terveeksi jälleen. Setä Drosselmeier asettaa kyllä hampaasi lujasti paikoilleen ja vääntää hartiasi takaisin sijoilleen, sillä hän osaa tehdä sellaisia asioita."

Mutta Maria ei ehtinyt puhua loppuun, sillä samassa kun hän mainitsi sanan Drosselmeier, irvistivät ystävämmen Pähkinänrusentaja oikein inhoittavasti, ja hänen silmänsä säkenöivät vihreinä. Kauhu valtasi Marian, mutta silloin hymyilikin rehellinen Pähkinänrusentaja surumielisesti, ja Maria ymmärsi silloin, että lampunliekki oli venynyt ilmavirran vaikutuksesta ja vetänyt Pähkinänrusentajan kasvot irviin.

"Mikä tyhmä tyttö minä olenkaan, kun pelästyin niin, että aivan uskon puukappaleen osaavan irvistää! Mutta minä pidän kaikessa tapauksessa Pähkinänrusentajasta, koska hän on niin hassunkurinen ja samalla niin surumielinen, ja sentähden tahdon hoitaa häntä hyvin!"

Näin sanoen otti Maria ystävänsä Pähkinänrusentajan käsivarrelleen, lähestyi lasikaappia, asettui istumaan sen eteen ja sanoi uudelle nukelleen:

"Minä pyydän, Clara neito, että luovutat sänkysi haavoittuneelle Pähkinänrusentaja-raukalle ja koetat tulla toimeen sohvalla parhaasi mukaan. Ajattele, että sinä olet terve ja reipas, sillä muutoin ei sinulla olisi tuollaisia paksuja tummanpunaisia poskia, ja ettei kaikilla nukeilla, vaikka ne olisivatkin kauniit,

ole tuollaista pehmeää sohvaa."

Clara neito näytti loistavassa jouluuasussaan aika ylhäiseltä ja loukkaantuneelta eikä virkkanut sanaakaan!

"No niin, mitä minä tässä turhaan kursailen", päätti Maria, otti esiin sängyn, asetti Pähkinänrusentajan hiljaa ja varovaisesti siihen, kietoi vielä uuden kauniin nauhan, mikä hänellä itsellään oli ollut vyötäisillä, loukkaantuneiden olkapäiden ympärille ja veti peiton aivan hänen nenäänsä asti.

"Mutta epäkohteliaan Claran luo hän ei saa jäädä", jatkoi hän ja nosti sängyn Pähkinänrusentajineen seuraavalle hyllylle, niin että se joutui aivan sen kylän viereen, missä Fritzin husaarit asuivat.

Hän lukitsi kaapin ja oli juuri lähtemäisillään makuuhuoneeseen, kun — olkaa tarkkaavaiset, lapset! — kun alkoi kuulua hiljaista, hiljaista kuiskinaa, tassutusta ja rätinää joka puolelta, uunin takaa, tuolien takaa, kaappien takaa. Seinäkello alkoi surista yhä kovemmin ja kovemmin, mutta ei saattanut lyödä. Maria katsahti siihen. Siellä oli suuri kullattu pöllö, joka istui kellolla, laskenut alas siipensä ja peitti niillä kokonaan kellon ja kurkotti inhoittavaa päätään käyrine nokkineen. Ja yhä kovemmin surisi, ja sanat kävivät yhä selvemmiksi:

"Hiljaa, kello, hiljaa surise — aivan hiljaa, hiljaa hurise — hiljaa surise — tarkka on korva hiirten herran — purr-purr, pum-pum — laula sä laulusi vielä kerran — purr-purr, pum-pum —, lyö, kello, lyöppäs nyt, ripeä tahti — kohta on poissa kuningasmahti."

Ja pum, pum kuului kumeasti ja käheästi kaksitoista kertaa!

Mariaa alkoi aika lailla pelottaa, ja hän oli jo kiirehtimäisillään pois kauhuissaan, kun hän yhtäkkiä näki setä Drosselmeierin, joka istui pöllön paikalla seinäkellolla, ja oli ripustanut keltaiset nutunliepeensä kummallekin puolelle aivan kuin siiviksi. Mutta Maria rohkaisi mielensä ja huudahti itkuun purskahtamaisillaan:

"Setä Drosselmeier, setä Drosselmeier, mitä sinä teet tuolla ylhäällä? Tule alas minun luokseni äläkä pelästytä minua tuolla tavoin, sinä häijy setä Drosselmeier!"

Mutta silloin alkoi kuulua kihinää ja vikinää joka puolelta, ja hetken kuluttua oli aivan kuin tuhannet pienet jalat olisivat sipsutelleet ja juosseet seinän takana, ja tuhansia pieniä jalkoja loisti raoista. Mutta valoja ne eivät olleetkaan, ei, vaan pieniä säkenöiviä silmiä, ja Maria huomasi, että ne olivatkin pieniä hiiriä, jotka kaikkialta kurkistelivat ja tunkeutuivat sisään. Hetken päästä kuului tassutusta ja sipsutusta ympäri salia — yhä suurempia ja tiheämpiä hiiriparvia laukkaili sinne tänne, ja ne asettuivat viimein riviin, aivan samoin kuin Fritzillä oli tapana järjestää sotilaansa, kun niiden oli määrä mennä taisteluun. Tämä oli Marian mielestä kovin hullunkurista, ja kun hänellä ei ollut, kuten useilla muilla lapsilla, synnynnäistä kauhua hiiriä kohtaan, oli kaikki pelko jo haihtumaisillaan, kun yhtäkkiä alkoi kuulua niin korvia vihlova vikinää ja vihellystä, että jääkylmät väreet kulkivat pitkin hänen selkäänsä.

Ja mitä hän saikaan nähdä! — Niin, totta tosiaan, kunnioitettu lukijani, vaikka tiedänkin, että sydämesi on oikealla paikallaan, kuten viisaalla ja urhoollisella sotaherra Fritz Stahlbaunilla, niin luulen kuitenkin että olisit juossut tiehesi, jos olisit nähnyt kaiken mitä Maria nyt näki, ja luulenpa suoraan sanoen, että olisit hypännyt sänkyysi ja vetänyt peitteen paljon korkeammalle kuin sinulla muutoin on tapana.

Mutta — Maria-parka ei voinut edes sitäkään tehdä, sillä — kuunnelkaa, lapset! — aivan, aivan hänen edessään pölisi soraa ja kalkkia ja tiilikiviä ikäänkuin maanalaisen voiman sysääminä, ja seitsemän hiirenpäästä ja seitsemän säkenöivää kruunua kohosi lattiasta, hirveästi sihisten ja vikisten. Pian tuli esiin myöskin ruumis, jossa nämä seitsemän päätä olivat, ja suuri seitsemällä diadeemilla koristettu hiiri päästi kolminkertaisen huudon kokoontuneelle sotajoukolleen, joka nyt, yks kaks kolme lähti liikkeelle ja — kop-kop, kop-kop — eteenpäin — suoraan kaappia kohti — suoraan Mariaa kohti, joka yhä seiso i kaapin lasioven vieressä. Marian sydän jyskytti pelosta ja kauhusta niin, että hän luuli sen hypähtävän pois rinnasta ja arveli jo kuolevansa. Mutta nyt tuntui siltä kuin veri olisi seisahnut suonissa. Hän horjahti tahdottomasti. Silloin kuului kil-kil, kili-kil, ja lasiovi särkyi pieniksi pirstaleiksi, sillä hän oli tyrkännyt sitä kyynärpäällään. Hän tuns i tosin samalla pistävää kipua vasemmassa käsivarressaan, mutta hänen sydämensä tuntui yhtäkkiä kevyemmältä, eikä hän enää kuullut mitään vikinää eikä huutoja, kaikki oli niin hiljaista, niin hiljaista, ja vaikkei hän uskaltanut katsahtaa ympärilleen, luuli hän kuitenkin, että hiiret olivat pelästyneet lasin kilinää ja vetäytyneet takaisin reikiinsä.

Mutta mitä olikaan taaskin tekeillä? — Aivan Marian takaa alkoi kuulua omituisia sanoja kaapin luota ja pienet, vienot äänet kuiskivat:

"Herätäkää — herätäkää — joukot nää — yö on lähestynyt — herätäkää — hei, urhot, taistoon nyt!"

Ja pienet kellot kilahtivat somasti ja miellyttävän sopusointuisesti.

"Voi, sehän on minun kellopelini!" huudahti Maria iloisesti ja hypähti nopeasti sivulle. Silloin hän näki, että kaapista loisti valoa ja miten siellä toimittiin ja työskenneltiin aivan ihmeellisesti. Useat nuket juoksentelivat edestakaisin ja huitoivat pienine käsineen. Yhtäkkiä nousi Pähkinänrusentaja vuoteestaan, heitti peitteen kauaksi ja hypähti molemmille jaloilleen huutaen:

"Knak-knak-knak — tyhmät hiirihoukat — tyhmät hullut moukat — hiirimoukat — knak-knak hiirimoukat — krik ja krak — senkin houkat."

Ja näin sanoen veti hän esiin pienen miekkansa, huitoi ilmaa ja huudahti:

"Kuulkaa, rakkaat vasallini, ystäväni ja veljeni, tahdotteko auttaa minua kovassa taistelussa?"

Heti huusi kolme lörpöttelijää, yksi ilvehtijä, neljä nokikolaria, kaksi kitaransoittajaa ja yksi rumpumajuri:

"Niin, herra — me olemme teille uskolliset — teitä seuraamme kuolemaan, voittoon ja taisteluun!" ja he hyökkäsivät suin päin ihastuneen Pähkinänrusentajan perässä, joka vaaraa pelkäämättä suunnitteli hypätä alas ylemmältä hyllyltä.

Niin, henkivartijain oli helppo hyökätä alas, sillä huolimatta siitä, että heillä oli upeat silkki- ja verkapuvut, eivät heidän sisuksensa olleet muuta kuin pumpulia ja sahanjauhoa, siksi kimmahivatkin ne alas kuin pienet villasäkit. Mutta Pähkinänrusentaja-parka olisi varmaankin taittanut käsivartensa ja jalkansa, sillä ajatelkaahan, hylly oli melkein kahden jalan korkeudella maasta, ja hänen ruumiinsa oli niin hauras, aivan kuin se olisi lehmuksesta vuoltu. Niin, Pähkinänrusentaja olisi varmaankin taittanut käsivartensa ja jalkansa, ellei mamseli Clara, samassa kun Pähkinänrusentaja otti vauhtia, olisi hypännyt reippaasti sohvalta ja sulkenut urhoa paljastettuine miekkoineen pehmeään syliinsä.

"Oi, sinä rakas, kiltti pikku Clara!" nyhkytti Maria, "kuinka väärin olenkaan sinua tuominnut; varmaankin luovutit oikein mielelläsi sänkysi ystävälemme Pähkinänrusentajalle!"

Mutta mamseli Clara huudahti painaen hellästi nuorta urhoa silkkirintaansa vasten:

"Oi, herra, älkää syöksykö taisteluun ja vaaraan, te joka olette sairas ja haavoittunut. Katsokaa miten urhokkaat vasallinne kokoontuvat, taistelunhaluisina ja voitonvarmoina. Lörpöttelijä, ilvehtijä, nokikolari, kitaransoittaja ja rumpumajuri ovat jo alhaalla, ja lempinukkeni hyllylläni alkavat jo liikuskella! Levähtäkää minun käsivarrellani, oi herra, tai istukaa töyhtöhatullani ja katselkaa sieltä voittoa, jonka olette saavuttava!"

Niin puheli Clara. Mutta Pähkinänrusentaja oli aivan hillitön ja sätkytteli jalkojaan niin vimmatusti, että Claran täytyi viimein asettaa hänet maahan. Mutta samassa painui hän kohteliaasti toiselle polvelleen ja sammalsi:

"Oi, neito, aina olen taistelussa ja sodassa muistava sitä hellyyttä ja armoa, mitä minulle osoititte!"

Silloin kumarsi Clara niin syvään, että hän saattoi tarttua Pähkinänrusentajaa käsivarteen, ja hän veti hänet hiljaa seisalleen, irrotti nopeasti kullallakirjaellun vyönsä ja aikoi sitoa sen pikkumiehen ympärille, mutta tämä peräytyi kaksi askelta, vei käden sydämelleen ja sanoi juhallisesti:

"Korkea neito, älkää tuolla tavoin tuhlailko suosiotanne minulle, sillä..." Hän keskeytti, huoautti syvään, vetäisi sitten nopeasti olkapäältään sen pienen nauhan, jolla Maria oli sitonut hänet, painoi sen huulilleen, satoi sen vyöksi ja hyppäsi, heiluttaen urhoollisesti paljastettua miekkaansa, nopeasti ja ketterästi kuin pieni lintu hyllyn liisteen yli lattialle.

Teidän täytyy huomata, lahjakkaat ja erinomaiset kuulijani, että Pähkinänrusentaja oli jo ennen kuin hänestä oli tullut todella elävä olento, selvästi ymmärtänyt kaiken sen hyvyyden ja rakkauden, jota Maria osoitti hänelle, ja että hän, vain siksi että hän ihaili Mariaa niin suuresti, ei tahtonut edes ottaa tai käyttää mamseli Claran antamaa nauhaa, vaikka se olisi ollut miten kaunis ja upea hyvänsä. Uskollinen hyvä Pähkinänrusentaja koristeli itseään mieluummin Marian lahjoittamalla vaatimattomalla nauhallalla.

Mutta mitähän seuraa nyt?

Samassa kun Pähkinänrusentaja hyppää alas, alkaa vikinä ja huuto uudelleen. Voi! suuren pöydän alle on lukemattomia hiiriä järjestynyt joukkueiksi, ja kaikkia heitä pitempänä seisoo kamala seitsenpäinen hiiri!

Mitenkähän tässä käynee?

5. luku.

TAISTELU.

"Soittakaa kenraalimarssia, uskollinen rumpumajuri!" huusi Pähkinänrusentaja äänekkäästi, ja rummunlyöjä alkoi heti pärryyttää niin taiteellisesti, että lasikaapin ikkunat tutisivat ja tärisivät. Nyt alkoi kuulua jyskinää ja rätinää, ja Maria huomasi, että kannet kaikissa niissä laatikoissa, joissa Fritzin sotajoukko majaili, ponnahtivat auki, ja sotamiehet hypähtivät alimmalle hyllylle, missä he järjestyivät lankasuoriksi joukkueiksi. Pähkinänrusentaja kiiti edestakaisin, puhellen innostuttavasti joukoilleen.

"Torvenpuhaltaja-lurjuksista ei yksikään liiku!" jylisi Pähkinänrusentaja kiihottuneena, mutta kääntyi samassa ilveilijän puoleen, joka oli tullut hiukan kalpeaksi ja jonka pitkä kaula vapisi huomattavasti, ja lausui juhllallisesti:

"Kenraali, minä tunnen rohkeutenne ja kokemuksenne, tässä vaaditaan nopeata käsityskykyä ja oikean hetken ymmärtämistä — minä uskon teille ratsujoukon ja tykistön komennon — hevosta ette tarvitse, teillä on pitkät koivet, ja te laukkaatte niillä sangen hyvin. Täyttäkää siis velvollisuutenne."

Ilveilijä painoi heti pitkät, kuivat sormensa suulleen ja kiekui läpitunkevalla äänellä, ja kuului aivan siltä kuin sadoilla pienillä torvilla olisi iloisesti toivotettu. Silloin kuului kaapista hirnuntaa ja töminää, ja katso, Fritzin kyrassierit ja ratsumiehet ja ennen kaikkea uudet loistavat husaarit hyökkäsivät ulos ja pysähtyivät ennen pitkää lattialle. Nyt kulki rykmentti toisensa perästä liehuvin lipuin ja musiikin soidessa Pähkinänrusentajan ohi ja asettui leveään rintamaan lattian poikki. Etumaisina tulivat ritisten ja paukkuen Fritzin tykit, jotka olivat tykkimiesten ympäröimät. Kohta kuului pum — pum, ja Maria näki kuinka sokeriryynit putoilivat sankkoihin hiirikomppanioihin, jotka muuttuivat aivan valkeiksi ja nolostuivat suuresti. Mutta suurta vahinkoa tuotti etenkin raskas tykistö, joka oli asettunut äidin jakkaralle ja — pum — pum — pum — yhtämittaa satoi piparkakkuja hiirien joukkoon, ja niitä kaatui laumoittain. Siitä huolimatta hyökkäsivät hiiret yhä lähemmäksi ja syöksivät muutamille tykeillekin. Mutta silloin syntyi melu — prr — prr — prr —, ja savun ja pölyn seasta saattoi Maria tuskin erottaa mitä nyt tapahtui.

Se oli kuitenkin varma, että kaikki osastot taistelivat raivokkaasti, ja voitto häilyi kauan puolelta toiselle. Hiiret lähettivät yhä uusia joukkoja, ja heidän pienet hopeakuulansa, joita he hyvin taitavasti singahuttelivat, putoilivat jo lasikaapille.

Epätoivoisina harhailivat Gertrud ja Clara edestakaisin ja väänTELIVÄT käsiään.

"Täytyykö minun kuolla kukkeimmassa nuoruudessani! — minun joka olen kaunein koko nukkemaailmassa!" huusi Clara.

"Olenko minä säilynyt näin hyvin vain kuollakseni neljän seinän sisällä!" kiljui Gertrud.

Ja sitten lanquesivat he toistensa kaulaan ja itkivät niin äänekkäästi, että se kuului meluavan taistelun tuoksinankin yli.

Sillä siitä melusta, joka nyt alkoi, ei teillä, kunnioitetut kuulijat, voi olla aavistustakaan. Prr — prr — puff, puff, piff — pum, purum, pum — purum — pum — vikisivät ja huusivat Hiirikuningas ja kaikki hiiret yhtä aikaa, ja sitten kuului jälleen Pähkinänrusentajan mahtava ääni, kun hän jakeli hyödyllisiä käskyjään ja kulki tulella seisovien pataljooniensa edessä.

Ilveilijä oli tehnyt useita loistavia ratsuväen hyökkäyksiä ja niittänyt kunniaa, mutta Fritzin husaareihin satoi hiiritykistön inhoittavia, pahanhajuisia kuulia, jotka tahrasivat heidän punaiset univormunsa, ja siksi eivät he olleet oikein taistelutuulella. Ilvehtijä käski niiden tehdä kierroksen vasemmalle, ja komennusannon valtaamana teki hän itsekin samoin, kyrassierit ja ratsuväki myöskin — sanalla sanoen, he kääntyivät kaikki vasemmalle ja marssivat kotiin. Sen kautta joutui jakkaralle asettunut tykistö vaaraan, eikä kestänyt kauan, ennenkuin kokonainen lauma inhoittavia hiiriä hyökkäsi niin voimakkaasti, että koko jakkara tykkeineen ja tykistömiehineen kaatui kumoon.

Pähkinänrusentaja näytti kovin tyrmistyneeltä ja määräsi, että oikea siipi tekisi liikkeen taaksepäin. Sinähän tiedät, sotataitoinen kuulijani, että sellainen liike on melkein samaa kuin pako, ja suret nyt jo kanssani sitä onnettomuutta, joka uhkasi urhean Pähkinänrusentajan joukkoa.

Käännä kuitenkin katseesi tästä onnettomuudesta ja tutki Pähkinänrusentajan joukon vasenta

sivustaa, missä kaikki vielä on kunnossa, ja sotaherralla ja sotajoukolla on paljon toivoa. Kuumimman taistelun tuoksinassa oli hiiriratsuväkeä hiljaa hiipinyt pesukaapin alta, ja äänekkäästi ja hurjasti huutaen syöksyivät he Pähkinänrusentajan sotajoukon vasenta sivustaa kohti. Mutta millainen vastarinta heitä kohtasikaan!

Hitaasti, sitä mukaa kuin epäedullinen maaperä salli, sillä kaapin reunalistan yli oli kuljettava, oli lempinukkejoukkue kahden kiinalaisen keisarin johtamana hyökännyt ja muodostanut neliön. Nämä urhoolliset, sangen kirjavat ja ihanat joukot, joihin kuului suuri määrä puutarhureita, tyrolilaisia, tunguuseja, kampaajia, ilveilijöitä, rakkaudenjumalia, jalopeuroja, tiikereitä ja marakatteja, taistelivat järkevästi, urhoollisesti ja kestävästi. Spartalaisella horjumattomuudella olisi tämä valiojoukko saanut voiton vihollisesta, ellei uhkarohkea vihollinen ratsumestari olisi urheasti syöksynyt esiin ja purrut toisen kiinankeisarin päätä poikki ja tämä kaatuessaan lyönyt kuoliaaksi kahta tunguusia ja yhtä marakattia. Siten syntyi aukko, jonka läpi vihollinen tunkeutui, ja kohta oli koko pataljoona hajallaan. Kuitenkaan ei vihollisella ollut siitä sanottavaa etua. Samassa kun hiiriratsumestari verenhimoisesti puraisi erään urhoollisen vastustajan keskeltä kahtia, sai hän pienen painetun ilmoituslappusen kaulaansa ja kuoli siinä silmänräpäyksessä.

Mutta auttoiko tämäkään Pähkinänrusentajan sotajoukkoa, joka, kerran alettuaan peräytyä, kulki yhä taaksepäin ja kadotti yhä enemmän ja enemmän väkeä, onnettoman Pähkinänrusentajan koettaessa pitää puoliaan lasikaapin luona vain kourallisella väkeä?

"Reservi esiin! — Ilvehtijä — lörpöttelijä — rumpumajuri — missä te olette?"

Näin huusi Pähkinänrusentaja, joka toivoi, että lasikaapista tulisi yhä uusia joukkoja. Sieltä tulikin muutamia ruskeita ukkoja ja akkoja, jotka olivat kaupungista kotoisin, ja joilla oli kultaiset kasvot, hatut ja kypärät, mutta he huitoivat miekoillaan niin takaperoisesti, että he eivät satuttaneet ainoatakaan vihollista, ja kerran olivat he vähällä lyödä hatun päästä omalta sotaherraltaan, itse Pähkinänrusentajalta. Vihollisjäkärit purivat myös pian heidän jalkansa poikki, ja he kapsahdivat kumoon ja kaatoivat mukanaan muutamia Pähkinänrusentajan aseveikkoja.

Nyt oli Pähkinänrusentaja aivan vihollisten ympäröimä ja suuressa tuskassa ja hädässä. Hän olisi tahtonut hypätä hyllyn reunalistan ylitse, mutta jalat olivat liian lyhyet. Gertrud ja Clara olivat tainnuksissa, he eivät voineet auttaa häntä. Husaarit ja ratsumiehet hyppelivät yhtenä kuhinana hänen ympärillään. Silloin huusi hän aivan epätoivoissaan:

"Hevonen — hevonen — kuningaskunta hevosesta!"

Samassa tarttui kaksi vihollista ampujaa hänen viittaansa, ja Hiirikuningas lähestyi vikisten voitokkaasti seitsemine kitoineen. Maria tuli aivan epätoivoiseksi.

"Voi, Pähkinänrusentaja-parka", huusi hän nyyhkyttäen, ja tuskin itsekään tietäen mitä teki, tarttui hän vasempaan kenkäänsä ja singahutti sen raivokkaasti keskelle sakeinta hiiriparvea suoraan kuningasta kohti. Siinä hetkessä hajaantuivat kaikki kuin poispuhalletut. Mutta Maria tunsu vasemmassa käsivarressaan vielä entistäänkin pistävämpää kipua ja vaipui pyörtyneenä lattialle.

6. luku.

SAIRAUS.

Aivan kuin kuolonunesta herätessään makasi Maria omassa vuoteessaan, ja aurinko loisti kirkkaasti ja säteili huoneeseen jäätyneestä ikkunasta. Aivan hänen vieressään istui vieras mies, jonka hän kuitenkin pian tunsu lääkäri Wendelsterniksi.

Tämä sanoi matalalla äänellä:

"Nyt hän on hereillä!"

Silloin tuli äiti hänen luokseen ja tarkasteli Mariaa huolestunein katsein.

"Voi, rakas äiti", kuiskasi pikku Maria, "ovatko kaikki ne inhoittavat hiiret jo poissa ja onko kiltti Pähkinänrusentaja pelastunut?"

"Älä puhu tuollaisia tyhmyyksiä, rakas Maria", vastasi äiti, "mitä hiirillä on tekemistä Pähkinänrusentajan kanssa! Mutta sinä, tuhmuri, olet tuottanut meille kaikille aika lailla huolta ja ikävyyksiä. Niin käy, kun lapset ovat tuhmia eivätkä tottele vanhempiaan. Sinä leikit eilen nukeilla

aivan yöhön asti. Sinä tulit uniseksi, ja ehkäpä pieni hiiri, vaikkei niitä muutoin ole täällä, pelästytti sinua — siinä kyllin, että löit käsivartesi kaapin lasiruutuun ja sait niin pahan haavan, että tohtori, joka juuri on poistanut haavasta lasisirpaleet, arvelee, että olisit voinut saada jäykän käsivarren tai että veresi olisi voinut vuotaa kuiviin. Jumalan kiitos, että minä, joka heräsin keskellä yötä enkä nähnyt sinua vuoteessasi, nousin ylös ja menin arkihuoneeseen. Silloin makasit sinä aivan lasikaapin vieressä pyörtyneenä ja verissäsi. Minä olin pyörtyä kauhusta. Siinä sinä makasit, ja sikin sokin ympärilläsi näin Fritzin tinasotamiehiä ja muita nukkeja, rikkinäisiä lempinukkeja ja piparkakku-ukkoja. Mutta Pähkinänrusentaja oli verisellä käsivarrellasi, aivan lähellä vasenta kenkääsi."

"Voi, pikku äiti, pikku äiti", huudahti Maria, "siinähän näet, nehän olivat jälkiä suuresta taistelusta nukkien ja hiirten välillä. Ja minä kauhistuin niin suuresti vain siksi, että hiiret tahtoivat vangita Pähkinänrusentaja-paran, joka johti nukkejoukkoa. Silloin singahutin minä kenkäni suoraan hiiriparveen enkä tiedä mitä sitten tapahtui."

Tohtori Wendelstern iski silmää äidille, ja tämä sanoi nyt ystävällisesti Marialle:

"Älkäämme puhuko enää siitä asiasta, rakas lapseni! Rauhoitu, hiiret ovat nyt kaikki poissa, ja Pähkinänrusentaja on terveenä ja reippaana lasikaapissa."

Lääkintäneuvos Stahlbaum astui nyt huoneeseen ja keskusteli kauan aikaa tohtori Wendelsternin kanssa. Sitten tyttö kuuli selvästi, että oli puhe haavakuumeesta. Hänen täytyi jäädä sänkyyn ja ottaa lääkkeitä, ja siten kului muutamia päiviä, vaikkakaan hän, lukuunottamatta pientä kipua käsivarressa, ei tuntenut olevansa juuri sairas eikä halutonkaan. Hän tiesi, että pikku Pähkinänrusentaja oli pelastunut terveenä ja reippaana taistelusta, ja Mariasta tuntui usein kuin unessa, että Pähkinänrusentaja vakuutti aivan selvästi, vaikkakin surumielisellä äänellä:

"Maria, kallis neito, paljosta saan teitä kiittää, mutta vielä voitte tehdä enemmänkin puolestani!"

Maria aprikoi turhaan, mitähän se mahtaisi olla, mutta hän ei keksinyt mitään.

Maria ei saattanut oikein leikkiä sairaalta käsivarreltaan, ja kun hän yritti lueskella tai hiukan selaila kuvakirjoja, niin kimalteli niin merkittävästi hänen silmissään, että hänen täytyi luopua koko hommasta. Siitä johtui, että aika alkoi tuntua hänestä kovin pitkältä, ja hän odotti kärsivällisesti hämärän tuloa, jolloin äiti istahti hänen vuoteensa viereen ja luki ja kertoi kaikellaista kaunista.

Äiti oli juuri lopettanut erittäin hauskan kertomuksen prinssi Fakardinista, kun ovi avautui ja setä Drosselmeier astui sisään sanoen:

"Nyt täytyy minun kerrankin tulla itse katsomaan, miten sairaan ja haavoittuneen Marian laita on."

Heti kun Maria näki setä Drosselmeierin keltaisine takkeineen, avautuivat ilmielävinä hänen eteensä samat näyt, jotka hän näki sinä yönä, kun Pähkinänrusentaja hävisi taistelussa rottia vastaan, ja hän huusi tahtomattaan hovioikeudenneuvokselle:

"Voi, setä Drosselmeier, sinä olet ollut oikein inhottava. Minä näin kyllä, miten sinä istuit seinäkellolla ja peitit sen siivilläsi, niin että se ei voinut lyödä, koska se muutoin olisi pelästyttännyt hiiret tiehensä. Minä kuulin kyllä, miten sinä kutsuit Hiirikuningasta! Miksi et sinä auttanut Pähkinänrusentajaa etkä minua, sinä inhottava setä Drosselmeier! Eikö olekin yksinomaan sinun syysi, että minun täytyy maata vuoteessa sairaana ja haavoittuneena?"

Äiti kysyi aivan kauhistuneena:

"Mikä sinua vaivaakaan, rakas Maria?"

Mutta setä Drosselmeier irvisti omituisesti ja korahutti yksitoikkoisella äänellä:

"Seinäkellon täytyi käydä — hurista — eipä ollut surista — kello — kello — seinäkellon täytyi käydä — hiljaa käydä — kellot lyövät kling ja klang — pling ja plong ja plung ja plang — älä pelkää, nukke, hoi — kello lyö ja lyö ja soi, hiiriherra ajetaan pois — senhän pöllö kyllä vois — hei ja hai ja hai ja hoi — kello pum pum — kello pim pim — seinäkellon täytyi käydä — hurista, eipä ollut surista — sur ja hur ja pir ja pur!"

Maria tuijotti silmät suurina setä Drosselmeieriin, sillä tämä oli aivan muuttunut ja paljon rumempi kuin tavallisesti ja huitoi sinne tänne oikealla käsivarrellaan kuin mikäkin marionetti. Maria olisi oikein todenteolla saattanut pelätä setää, ellei äiti olisi ollut läsnä, ja ellei Fritz, joka sillä aikaa oli hiipinyt sisään, olisi viimeinkin keskeyttänyt häntä äänekkäällä naurulla.

"Ohhoh, setä Drosselmeier", huudahti Fritz, "tänään olet sinä taaskin hassunkurinen, sinä olet aivan kuin minun hyppyukkoni, jonka jo kauan sitten heitin uunin taakse".

Äiti oli hyvin vakava ja sanoi:

"Rakas herra hovioikeudenneuvos, tuo on kovin omituista pilaa, mitä te oikeastaan tarkoittatte?"

"Voi taivas!" vastasi Drosselmeier nauraen, "ettekö enää muista minun pientä kaunista kellosepänlauluani? Sitä on minun tapani aina laulaa sellaisille potilaille kuin Maria on."

Näin sanoen istahti hän aivan Marian sängyn viereen ja sanoi:

"Älä ole vihainen, vaikka en heti puhkaissutkaan Hiirikuninkaan neljäätoista silmää, mutta se ei olisi käynyt päinsä, ja sen sijaan aion tuottaa sinulle suuren ilon."

Hovioikeudenneuvos pisti samassa käden taskuunsa ja veti hiljaa, hiljaa esiin — Pähkinänrusentajan, jonka hampaat hän oli taitavasti asettanut paikoilleen ja vetänyt leuan sijoilleen.

Maria riemuitsi, mutta äiti sanoi hymyillen:

"Näetkös nyt, että setä Drosselmeier tahtoo hyvää Pähkinänrusentajalle?"

"Mutta sinun täytyy toki myöntää, Maria", keskeytti hovioikeudenneuvos lääkintäneuvoksettaren, "sinun täytyy toki myöntää, ettei Pähkinänrusentaja ole oikein kaunisvartaloineen, ettei hänen kasvojaan voi sanoa juuri pulskiksi. Jos haluat kuulla, niin kerron sinulle, miten hänen sukunsa on tullut sellaiseksi ja jättänyt sen perinnöksi jälkeläisilleen. Tai ehkäpä olet jo kuullut kertomuksen prinsessa Pirlipatista, Hiireläis-noidasta ja taiteellisesta kellosepästä?"

"Kuules nyt", keskeytti Fritz hänen puheensa, "kuules nyt, setä Drosselmeier, sinä olet asettanut Pähkinänrusentajan hampaat paikoilleen, eivätkä leukaluutkaan tutise enää, mutta miksi et ole vyöttänyt hänelle miekkaa?"

"Äs", sanoi hovioikeudenneuvos loukkaantuneena, "sinun sitten pitää moittia ja haukkua kaikkea, poika! Mitäs minua Pähkinänrusentajan miekka liikuttaa, minä olen parantanut hänen ruumiinsa, hankkikoon hän itse itsellensä miekan niin hyvin kuin taitaa."

"Onhan totta", huudahti Fritz, "että jos hän on aika mies, niin kyllä hän osaa hankkia aseensa itsellensä!"

"No niin, Maria", jatkoi hovioikeudenneuvos, "sanoppas minulle, oletko kuullut kertomuksen prinsessa Pirlipatista?"

"Voi, en", vastasi Maria, "kerro, setä Drosselmeier, kerro".

"Minä toivon", sanoi lääkintäneuvoksetar, "minä toivon, rakas hovioikeudenneuvos Drosselmeier, että kertomuksenne ei ole yhtä julma kuin ne tavallisesti ovat".

"Eihän toki, kallis rouva lääkintäneuvoksetar, päinvastoin on se sangen huvittava."

"Kerro, kerro, rakas setä", huusivat lapset, ja hovioikeudenneuvos Drosselmeier alotti siis.

7. luku.

SATU KOVASTA PÄHKINÄSTÄ.

Pirlipatin äiti oli kuninkaan rouva, siis kuningatar ja Pirlipat itse oli todellinen prinsessa jo samana hetkenä kuin syntyi. Kuningas iloitsi suuresti kauniista pienestä tyttärestään, joka makasi kehdoissa, hän riemuitsi ääneen, tanssi ja kieppui yhdellä jalalla ja huusi kerran toisensa perästä:

"Heisan, onko koskaan nähty kauniimpaa lasta kuin pikku Pirlipat!"

Ja kaikki ministerit, kenraalit ja presidentit hyppelivät, samoin kuin maan isä, yhdellä jalalla ja huusivat:

"Ei ikinä!"

Eikä kukaan todellakaan voinut väittää, että koko avarassa maailmassa olisi nähty kauniimpaa lasta kuin juuri prinsessa Pirlipat. Hänen pienet kasvonsa olivat ikäänkuin kudotut hennoista liljanvalkeista ja ruusunpunaisista silkikuiduista, pienet silmät olivat kuin iloisesti säteilevät lazurit, ja somat pienet

suortuvat kähertyivät kuin loistavat kultalangat. Sitäpaitsi oli pikku Pirlipatilla syntyessään kaksi riviä pieniä helmihampaita, joilla hän kaksi tuntia syntymänsä jälkeen puri valtiokansleria sormeen, kun tämä tahtoi tutkia hänen kasvonpiirteitään, ja tämä huudahti:

"Oi, katalaa!"

Toiset väittivät, että hän huusi: "Haa!" Siitä ovat mielipiteet eriäviä vielä tänäkin päivänä.

Lyhyesti sanoen, pikku Pirlipat puri todellakin valtiokansleria sormeen, ja ihastunut maa tiesi nyt, että enkelinkaunis pikku Pirlipat oli nerokas, virkeä ja järkevä.

Kuten sanottu olivat kaikki tyytyväisiä, ainoastaan kuningatar oli sangen huolestunut ja levoton, vaikka kukaan ei tiennyt syytä siihen. Erikoisesti herätti huomiota se, että hän tahtoi että Pirlipatin kehtoa vartioitaisiin huolellisesti. Paitsi ovilla seisovia henkivartijoita täytyi, lukuunottamatta molempia kehdon ääressä istuvia hoitajattaria, vielä kuuden naisen istua siellä täällä huoneessa. Ja kaikkein merkillisintä oli se — eikä sitä kukaan voinut käsittää — että kullakin kuudella vartijattarella piti olla sylissään kissa, jota hänen täytyi silittää koko yö, jotta se koko ajan kehräisi. On mahdotonta, että te, rakkaat lapset, voisitte arvata minkätähden Pirlipatin äiti ryhtyi kaikkiin näihin varustuksiin. Mutta minä tiedän sen ja kerron siitä kohta.

Sattui niin, että Pirlipatin äidin hoviin keräytyi kerran joukko erinomaisia kuninkaita ja miellyttäviä prinsskejä, ja silloin seurasivat komeat turnajaiset, pilanäytelmät ja hovitanssiaisat toisiaan. Kuningas tahtoi nyt kerran näyttää, ettei häneltä puuttunut kultaa eikä hopeaa, ja siksi teki hän suuren aukon valtion kassaan ja antoi rahaa mennä mielin määrin. Hän järjesti sentähden suuret makkarakekkerit, etenkin koska hän kaikessa salaisuudessa oli saanut kuulla ylihovikeittiömestarilta, että hovitähtitieteilijä oli ilmoittanut teurastusajan tulleen; hän heittäytyi vaunuihin ja tarjosi kuninkaille ja prinssseille — vain kauhallisen velliä, jotta yllätys olisi sitäkin suurempi.

Sitten lausui hän ystävällisesti kuningattarelle:

"Sinähän tiedät, rakkaani, kuinka paljon pidän makkarasta!"

Kuningatar ymmärsi heti mitä hän sillä tarkoitti. Se tarkoitti näet sitä, että kuningattaren piti itse, kuten usein ennenkin, ryhtyä makkaranvalmistamiseen.

Yliaarremestarin täytyi heti luovuttaa keittiöön suuri kultainen makkarakattila ja hopeakasarit. Suuri tuli sytytettiin santelipuusta, kuningatar sitoi vyölleen silkkiesiliinan, ja kohta höyrysi kattilasta makkaraliemen suloinen tuoksu.

Mieluisa tuoksu tunkeutui aivan oikeussaliin saakka, eikä kuningas voinut enää hillitä itseään.

"Teidän luvallanne, hyvät herrat!" huudahti hän, kiiruhti keittiöön, syleili kuningatarta, hämmensi kattilaa kultavaltikallaan ja palasi sitten rauhoittuneena oikeussaliin.

Sitten koitti se tärkeä hetki, jolloin silava oli leikattava kuutioihin ja käristettävä hopeahalstarilla. Hovinaiset poistuivat, koska kuningatar tahtoi uskollisesta rakkaudesta ja kunnioituksesta puolisoaan kohtaan yksinänsä suorittaa tämän tehtävän.

Mutta samassa kun silava alkoi piristä, kuului kuiskaava ääni:

"Antakaa minullekin paistia, sisko! — minäkin tahdon pitää kemut, minäkin olen kuningatar — antakaa minulle paistia!"

Kuningatar tiesi hyvin, että se oli rouva Hiireläisen ääni. Rouva Hiireläinen oli asunut jo useita vuosia kuninkaan palatsissa. Hän väitti olevansa sukua kuningasperheelle ja sanoi itse olevansa Hiiralian kuningatar. Sentähden olikin hänellä suuri hovi hellan alla. Kuningatar oli hyvä ja antelias rouva, ja vaikkei hän aivan tahtonutkaan tunnustaa rouva Hiireläistä kuningattareksi ja sisarekseen, niin soi hän tälle mielellänsä kekkerit tuona juhlapäivänä ja huusi:

"Tulkaa tänne vaan, rouva Hiireläinen, te saatte kyllä maistaa rasvaa."

Rouva Hiireläinen saapui silloin iloisesti hypähtäen hellalle ja tarttui somalla pienellä kypälällään silavapalaseen toisensa jälkeen, aina sitä mukaa kun kuningatar ojensi niitä hänelle. Mutta nyt saapuivat yhtäkkiä kaikki rouva Hiireläisen serkut ja sukulaiset, vieläpä kaikki hänen seitsemän poikaansakin, jotka olivat hyvin tottelemattomia viikareita. Ne hyökkäsivät kaikki silavan kimppuun, ja kauhistuneen kuningattaren oli aivan mahdoton estää niitä. Onneksi saapui ylihovimestaritar paikalle ja ajoi tunkeilevat vieraat tiehensä, jotta edes hiukan silavaa jäi jällelle, mikä sitten hovilaskutaitajan opastuksella jaettiin sangen etevästi tasan kaikille makkaraille.

Patarummut ja torvet pärisivät, kaikki läsnäolevat mahtimiehet ja prinssit kulkivat loistavissa juhlapuvuissa, osa valkeilla ratsuilla, osa kristallisissa katevaunuissa makkarakemuihin. Kuningas otti heidät sydämellisesti ja armollisesti vastaan ja istahti sitten isännäksi kruunuineen ja valtikkoineen ensimmäisenä pöytään.

Kuningas kalpeni jo maksamakkaran aikana ja nosti katseensa taivasta kohti — hänen rinnastaan nousi huokauksia — ankara tuska valtasi hänet! Mutta verimakkaran tullessa vaipui hän ääneen nyyhkyttäen ja huoaten nojatuoliinsa. Hän pani molemmat kädet kasvojensa eteen ja valitti ja lähätti.

Kaikki nousivat kauhistuneina pöydästä, henkilöäkäri koetti turhaan tarttua kuninkaan valtimeen. Syvä, nimetön tuska raateli kuningasta. Viimein, viimein pitkien neuvottelujen perästä ja kaikellaisten voimakkaiden keinojen, kuten poltettujen höyhensulkien ja sellaisten vaikutuksesta, näytti kuningas tointuvan hiukan, ja hän änkytti tuskin kuuluvasti seuraavat sanat:

"Liian vähän silavaa."

Silloin heittäytyi kuningatar lohduttomana hänen jalkoihinsa ja nyyhkytti:

"Voi, onneton puoliso-parkani! Voi, mitä tuskia mahtanetkaan kärsiä! Tässä on rikoksentekijä jalkojesi juuressa — rankaise, rankaise häntä kovasti! — Voi, rouva Hiireläinen seitsemän poikansa, serkkujensa ja sukulaistensa kanssa on ahminut silavan ja —"

Näin sanoen kaatui kuningatar taaksepäin pyörtyneenä. Mutta kuningas nousi vihoissaan seisomaan ja huusi äänekkäästi:

"Ylihovimestaritar, miten se tapahtui?"

Ylihovimestaritar kertoi kaiken mitä hän tiesi, ja kuningas päätti kostaa rouva Hiireläiselle ja hänen perheelleen, joka oli siepannut silavan hänen makkaroistaan. Salainen sotaneuvosto kutsuttiin kokoon, päätettiin nostaa oikeusjuttu rouva Hiireläistä vastaan ja ottaa hänen omaisuutensa takavarikkoon. Mutta kun kuningas arveli, että rouva Hiireläinen voisi sillaikaa vielä näpistellä häneltä silavaa, päätettiin koko juttu uskoa hovikellosepän haltuun.

Tämä mies, joka kuten minä, oli nimeltään Christian Elias Drosselmeier, lupasi erikoisen valtioviisaalla hankkeella ajaa rouva Hiireläisen ja hänen perheensä pois palatsista ikiajoiksi. Hän keksi todellakin pieniä nerokkaita koneita, joihin sidottiin paistettua silavaa pienellä nuoralla, ja näitä asetteli Drosselmeier yltympäri rouva silavanhotkijan asuntoon.

Rouva Hiireläinen oli itse niin viisas, että hän huomasi Drosselmeierin viekkauden. Mutta kaikki hänen varoituksensa, kaikki hänen selityksensä olivat turhia. Suloisen silavantuoksun houkuttelemina astui rouva Hiireläisen kaikki seitsemän poikaa ja useita serkkuja ja sukulaisia Drosselmeierin koneisiin, ja juuri kun he aikoivat siepata silavaa itselleen, vangitsi heidät äkisti putoava ristikko, ja sitten mestattiin heidät häpeällisesti itse keittiössä.

Rouva Hiireläinen hylkäsi pienen joukkionsa kanssa tämän kauhun majan. Viha, epätoivo ja kostonhalu täyttivät hänen sielunsa. Hovi riemuitsi suuresti, mutta kuningatar oli huolissaan, sillä hän tunsu rouva Hiireläisen luonteen ja tiesi varmasti, ettei hän jättäisi kostamatta poikiensa ja sukulaistensa kuolemaa.

Aivan oikein, rouva Hiireläinen näyttäytyikin kerran kun kuningatar valmisti puolisolleen eräänlaista keuhkomuhennosta, josta tämä erikoisesti piti, ja sanoi:

"Minun poikani, minun serkkuni ja sukulaiseni ovat murhatut, pidä tarkkaa huolta, rouva kuningatar, ettei hiirikuningatar puraise pikku prinsessaasi kahtia — pidä tarkkaa huolta."

Näin sanoen katosi hän jälleen, eikä häntä näkynyt enää, mutta kuningatar kauhistui niin, että hän kaatoi keuhkomuhennoksen tuleen, ja siten pilasi rouva Hiireläinen jo toisen kerran kuninkaan mieliruuuan, ja kuningas raivostui siitä kovin. —

"Mutta nyt riittää jo tältä päivältä. Toiste enemmän", lopetti hovioikeudenneuvos.

Vaikka Maria, jolla oli omat ajatuksensa kertomuksesta, kuinka olisi pyydellyt setä Drosselmeieriä jatkamaan, ei tämä kuitenkaan taipunut, vaan nousi ja sanoi:

"On epäterveellistä saada liian paljon yhdellä kertaa; loput huomenna."

Juuri kun hovioikeudenneuvos Drosselmeier oli pujahtamaisillaan ulos ovesta, kysyi Fritz:

"Mutta sanoppa, setä Drosselmeier, onko todellakin totta, että sinä olet keksinyt hiirenloukut?"

"Miten voit kysyä noin tyhmästi", huudahti äiti.

Mutta hovioikeudenneuvos hymyili perin merkillisesti ja lausui hiljaisella äänellä:

"Minähän olen varsin omituinen kelloseppä; miksi en siis voisi keksiä hiirenloukkuja?"

8. luku.

JATKOA SATUUN KOVASTA PÄHKINÄSTÄ.

Nyt, pienokaiset, tiedätte varmaankin — näin jatkoi hovioikeudenneuvos Drosselmeier seuraavana iltana — nyt tiedätte varmaankin, minkätähden kuningatar käski niin tarkasti vartioida prinsessa Pirlipatia. Hän pelkäsi tietenkin, että rouva Hiireläinen täyttäisi uhkauksensa ja tulisi takaisin ja puraisi prinsessan kuoliaaksi. Drosselmeierin koneet eivät auttaneet mitään viisasta ja ovelaa rouva Hiireläistä vastaan. Ainoastaan hovin tähtitieteilijä, joka oli salainen sekä taivaanmerkkien että tähtien selittäjä, arveli tietävänsä, että kissaperhe Hyrrä voisi pitää rouva Hiireläisen loitolla kehdosta. Siitä johtui määräys, että kunkin vartijattaren täytyisi pitää Hyrrän poikaa sylissään, mitkä muutoin kaikki olivat sala-lähetystöneuvoksia, ja heidän vaivalloista valtionvirkaansa koetettiin sulostuttaa asiaankuuluvalla silityksellä.

Kerran keskiyön aikaan sattui, että molemmat ylihoitajattaret, jotka istuivat kehdon ääressä, havahtuivat ikäänkuin raskaasta unesta. Ympäriällä olivat kaikki vajonneet uneen — ei kuulunut kehräystä — vallitsi kuolemanhiljaisuus, sen katkaisi vain puuntoukan naputus. Mutta miten ylihoitajatar kauhistuikaan, kun hän huomasi aivan edessään suuren ruman hiiren, joka seisoi takajaloillaan ja nojasi inhottavan päänsä prinsessan kasvoja vasten. Hän hypähti seisoaalleen kauhusta huudahtaen. Mutta samassa livahti rouva Hiireläinen (sillä häiritsijä Pirlipatin kehdon ääressä oli juuri hän) nopeasti huoneen nurkkaan. Lähetystöneuvos syöksyi hänen peräänsä, mutta liian myöhään —, hän katosi lattianraosta. Pikku Pirlipat heräsi meluun ja itki katkerasti.

"Taivas olkoon kiitetty", huusivat vartijattaret, "hän elää!"

Mutta kylläpä he kauhistuivat, kun he katsahivat pikku Pirlipatiin ja näkivät millaiseksi kaunis pikku lapsi oli muuttunut. Kultakiharaisen, valkopunaisen enkelinpään sijalla oli muodoton paksupää, joka kuului surkeaan pieneen koukkuiseen ruumiiseen; taivaansiniset silmät olivat muuttuneet ulkoneviksi tylsiksi lehmänsilmiksi, ja pikku suu ulettui toisesta korvasta toiseen.

Kuningatar oli nääntyä valituksiin ja voitotuksiin, ja kuninkaan työhuone täytyi verhota pumpulilla vuoratuilla seinäpapereilla, sillä hän löi päänsä vähän väliä seinään ja huudahti ääneen valittaen:

"Voi minua onnetonta kuningasta!"

Hän olisi tosin nyt voinut havaita, että olisi ollut parasta syödä makkarat ilman silavaa ja jättää rouva Hiireläinen omaisineen rauhaan hellan alle. Mutta sellainen ajatus ei pälkähäntykään pikku Pirlipatin isän päähän, vaan hän syyti kerta kaikkiaan koko synn nürnbergiläisen hovikellosepän, Christian Elias Drosselmeierin niskoille. Sentähden antoi hän sellaisen viisaan käskyn, että Drosselmeierin täytyisi neljän viikon kuluessa parantaa prinsessa Pirlipat entiselleen tai ainakin keksiä varma ja pettämätön keino asian järjestämiseksi; muussa tapauksessa kohtaisi häntä häpeällinen kuolema telottajan kirveen kautta.

Drosselmeier kauhistui aika lailla. Kuitenkin alkoi hän taas pian luottaa kykyynsä ja onneensa ja ryhtyi heti kaikkein välttämättömmimpiin valmisteluihin. Hän hajoitti taitavasti pikku Pirlipatin alkutekijöihinsä, kiersi hänen käsivartensa ja jalkansa irralleen ja tutki hänen sisäistä rakennettaan. Mutta surukseen huomasi hän, että prinsessa muuttuisi yhä epämuodostuneemmaksi sitä mukaa kun hän kasvaisi, eikä Drosselmeier keksinyt mitään neuvoa eikä apua tähän vaikeaan tilanteeseen. Hän pani prinsessan jälleen varovaisesti kokoon ja vaipui raskasmielisenä kehdon ääreen, jonka luota hän ei koskaan saanut lähteä.

Neljäs viikko oli jo alkanut — niin, keskiviikko oli jo menossa —, kun kuningas käväisi häntä katsomassa ja huudahti vihasta säihkyvin silmin ja uhkaillen valtikallaan:

"Christian Elias Drosselmeier, paranna prinsessa, muutoin täytyy sinun kuolla!"

Drosselmeier alkoi itkeä katkerasti, mutta pikku prinsessa Pirlipat makasi aivan tyytyväisenä ja särki pähkinöitä.

Ensi kerran kiinnitti hovikelloseppä nyt huomiota prinsessan erikoiseen pähkinäsyöntihaluun ja

siihen asianhaaraan, että tytöllä oli jo syntyessään hampaat. Toden totta olikin hän maailmaan tultuaan huutanut siksi kunnes hän sattumalta sai käsiinsä pähkinän. Hän särki sen heti, söi sen sydämen ja rauhoittui samassa. Siitä alkaen piti vartijattarien alinomaa antaa hänelle pähkinöitä.

"Oi, luonnon ihana vaisto, kaikkien olentojen ikuisesti selittämätön tunneyhteisyys", huudahti Christian Elias Drosselmeier, "sinä osoitat minulle salaisuuden oven, minä kolkutan sitä ja se avautuu".

Hän pyysi heti lupaa saada puhutella hovitähtitieteilijää, ja hänet vietiin hänen luokseen tarkasti vartioituna. Molemmat herrat syleilivät toisiaan kyynelsilmin, koska he olivat hyvät ystävät, vetäytyivät sitten salakammioon ja avasivat joukon kirjoja, joissa puhuttiin vaistosta, tunneyhteisyydestä ja vastatunteisuudesta ja muista salaperäisistä asioista. Yö teki tuloaan, hovitähtitieteilijä tarkasti tähtiä ja asetti näihinkin asioihin perehtyneen Drosselmeierin avulla prinsessa Pirlipatin horoskoopin. Siitä oli aikamoinen vaiva, sillä viivat sotkeutuivat vallan sekaisin, mutta viimein — mikä ilo! viimeinkin selvisi heille, että prinsessa Pirlipatin täytyi syödä Krakatuk pähkinän sydän, jotta hän pääsisi siitä lumouksesta, joka oli rumentanut hänet, ja jotta hän tulisi jälleen yhtä kauniiksi kuin ennen.

Krakatuk pähkinän kuori oli niin kova, että neljäkymmentä kahdeksan puutaa painava tykki saattoi ajaa sen yli särkemättä sitä. Sellaisen miehen, jonka partaa ei koskaan ollut ajettu ja jolla ei ollut koskaan ollut saappaita jalassa, täytyi särkeä tämä pähkinä prinsessan silmien edessä ja hänen täytyi ojentaa pähkinänsydän prinsessalle silmät ummessa. Vasta sitten kun nuorukainen olisi kulkenut seitsemän askelta taaksepäin lankeamatta, saisi hän uudelleen avata silmänsä.

Kolme päivää ja kolme yötä oli Drosselmeier herkeämättä työskennellyt tähtitieteilijän kanssa, ja kuningas istui lauvantaina paraikaa päivällispöydässä, kun Drosselmeier, joka varhain sunnuntaiaamuna piti teloitettaman, syöksyi sisään iloisena ja ilmoitti keinon prinsessa Pirlipatin kadotetun kauneuden takaisin saamiseksi. Kuningas syleili häntä myrskyisen suosiollisesti ja lupasi hänelle timanttisapelin, neljä kunniamerkkiä ja kaksi uutta pyhätkä.

"Hetä syötyämme", sanoi hän ystävällisesti, "ryhdymme työhön. Pidä siis huolta, kallis hovikelloseppä, että nuori parraton mies saapuu matalissa kengissä, muassaan Krakatuk pähkinä, äläkä anna hänen sitä ennen maistaa viiniä, jotta hän ei kompastuisi, kun hän astuu taaksepäin seitsemän askeltansa kuin krapu. Jällestäpäin saa hän juoda niin paljon kuin häntä ikinä huvittaa!"

Drosselmeier joutui ymmälle kuninkaan sanoista, ja vavisten ja peloissaan sai hän vihdoin änkytetyksi, että keino oli keksitty, mutta että Krakatuk pähkinä sekä nuorukainen, joka sen särkisi, oli etsittävä, ja että samalla oli sangen epätietoista voitaisiinko pähkinää ja pähkinäsärkijää koskaan löytää. Kuningas heilutti raivoissaan valtikkaa kruunatun päänsä yläpuolella ja jylisi jalopeuran äänellä:

"Siis mestauslavalle!"

Oli onneksi hätään ja pulaan joutuneelle Drosselmeierille, että ruoka juuri sinä päivänä maistui aivan erikoisen hyvältä kuninkaan mielestä ja että hän siitä syystä oli hyvällä tuulella ja suostui kuuntelemaan järkeviä sanoja, joita jalomielinen ja Drosselmeierä säälivä kuningatar säästämättä saneli. Drosselmeier rohkaisi mielensä ja huomautti, että hän oikeastaan oli tehnyt tehtävänsä keksimällä keinon, jonka avulla prinsessa voisi parantua, ja siten siis ansainnut elämisoikeutensa. Kuningas sanoi sitä turhiksi verukkeiksi ja tyhmäksi roskaksi, mutta päätti kuitenkin nautittuaan lasillisen vatsalikkööriä, että molemmat, sekä kelloseppä että tähtitieteilijä, saisivat lähteä maailmalle, eivätkä he saisi palata, ennenkuin heillä olisi Krakatuk pähkinä taskussaan. Mies, joka särkisi pähkinän, hankittaisiin — niin lausui kuningatar — kuuluttamalla sekä koti- että ulkomaisissa sanomalehdissä. —

Hovioikeudenneuvos keskeytti jälleen kertomuksensa ja lupasi kertoa loput seuraavana iltana.

9. luku.

LOPPU SADUSTA.

Aikaisin seuraavana iltana, juuri kun tulet sytytettiin, saapui myöskin setä Drosselmeier ja jatkoi kertomustaan:

Drosselmeier ja hovitähtitieteilijä olivat olleet jo viisitoista vuotta matkoilla, pääsemättä Krakatuk pähkinän jäljille. Kaikesta siitä missä he kävivät, mitä omituisia ja merkillisiä asioita he saivat kokea, siitä saattaisi kertoa teille, pienokaiset, vaikkapa neljä viikkoa. Mutta sitä en aio tehdä, vaan sanon sensijaan heti, että Drosselmeier tunsu kesken syviä huoliaan suurta kaipausta rakkaaseen kotikaupunkiinsa Nürnbergiin. Erikoisen voimakkaana valtasi se hänet kerran, kun hän ystävänsä kanssa istui aarniometsässä Aasiassa ja poltti pientä piippunysää.

"Oi, ihana, ihana syntymäkaupunkini Nürnberg! Ihana kaupunki, se joka sinua ei ole nähnyt, olkoonpa hän sitten käynyt Lontoossa, Parisissa ja missä muualla hyvänsä, hänen sielunsa ei ole vapautunut, hän elää ikuisesti kaihoten sinua — sinua, oi Nürnberg, ihana kaupunki, kauniine taloinesi ja ikkunoinesi!"

Kun nyt Drosselmeier valitteli niin surullisena, valtasi tähtitieteilijän syvä osanotto, ja hän alkoi itkeä niin äänekkäästi, että kuului pitkin koko Aasiaa. Hän hillitsi itsensä kuitenkin jälleen, pyyhki kyyneleet silmistään ja kysyi:

"Mutta, kunnioitettava virkaveikko, miksi istumme täällä itkemässä? Miksi emme matkusta suoraan Nürnbergiin? Eikö ole aivan yhdentekevää, mistä ja miten me etsimme tuota onnetonta Krakatuk pähkinää?"

"Sehän on totta", vastasi Drosselmeier lohdutettuna.

Molemmat hypähtivät samassa seisoalleen, kopistelivat piippujaan ja lähtivät matkaan, Aasian syvistä metsistä suorinta tietä Nürnbergiä kohti.

He olivat tuskin saapuneet perille, ennenkuin Drosselmeier juoksi nopeasti serkkunsa nukkesorvari, kiillottaja ja kultaaaja Christoph Zacharias Drosselmeierin luokse, jota hän ei ollut nähnyt useihin vuosiin. Kelloseppä kertoi nyt hänelle koko jutun prinsessa Pirlipatista, rouva Hiireläisestä ja Krakatuk pähkinästä, ja tämä löi kerran toisensa jälkeen kätensä yhteen sulasta ihmetyksestä ja huudahti:

"Ohhoh, serkku, serkku, nepä olivat sitten merkillisiä asioita!"

Drosselmeier kertoi edelleen seikkailuistaan matkan varrella, kuinka hän oli viettänyt kaksi vuotta taatelikuninkaan luona, kuinka manteliruhtinas oli halpamaisesti osoittanut hänet ovelle, kuinka hän turhaan oli kuulustanut Oravamaan luonnontutkijaseuralta, lyhyesti sanoen, kuinka täydellisesti hän oli epäonnistunut, löytämättä edes jälkiäkään Krakatuk pähkinästä.

Kertomuksen aikana naksahutti Christoph Zacharias useampia kertoja sormiaan —, pyörähti sitten ympäri kantapäillään —, maiskahutti suutaan — ja huudahti sitten:

"Hm — haa — hoo — tuhat tulimmaista!"

Viimein singahutti hän hattunsa ja irtotukkansa ilmaan, tarttui serkkuaan kiivaasti kaulaan ja huudahti:

"Serkku, serkku, te olette pelastetut, pelastetut olette, sen minä sanon, sillä elleivät kaikki merkit ole väärät, niin minä itse omistan Krakatuk pähkinän."

Hän toi heti paikalla rasian, josta hän otti esiin keskikokoisen kullatun pähkinän.

"Katsos", sanoi hän näyttäen pähkinää serkulleen, "katsos, tämän pähkinän laita on seuraava: Monta vuotta sitten tuli tänne joulunaikaan muukalainen, joka tarjosi ostettavaksi säkillistä pähkinöitä. Juuri minun nukkekauppani edustalla joutui hän riitaan ja asetti säkkinsä maahan voidakseen paremmin puolustautua kaupungin omaa pähkinänmyyjää vastaan, joka ei tahtonut sallia, että muukalainen möisi pähkinöitä. Samassa ajoivat raskaat työrattaat säkin yli, kaikki pähkinät särkyivät, paitsi yhtä, ja muukalainen tarjosi sitä minulle, omituisesti hymyillen, kirkasta 1720 vuoden kaksikymmentäviisipennistä vastaan. Se tuntui minusta sangen omituiselta, minä löysin taskustani juuri sellaisen rahan, jota mies pyysi, ostin pähkinän ja kultasin sen, itsekään tietämättä minkätähden maksoin pähkinästä niin paljon ja sittemmin panin siihen niin suurta arvoa."

Kaikki epäilykset siitä, että serkun pähkinä ei olisikaan tuo kauan kaivattu Krakatuk pähkinä, katosivat heti, kun saapuville kutsuttu hovitähtitieteilijä raaputti pois kultauksen ja löysi kuoresta kiinalaisin kirjaimin kaiverrettuna sanan Krakatuk. Matkailijain ilo oli suuri, ja serkku oli autuain ihminen auringon alla, kun Drosselmeier vakuutti hänelle, että hänen onnensa oli taattu, sillä hän saisi siitä alkaen, paitsi kohtalaista eläkettä, kaiken kultauskullan ilmaiseksi.

Molemmat, sekä kelloseppä että tähtitieteilijä, olivat jo asettaneet yömyssyt päähänsä ja aikoivat mennä nukkumaan, kun viimeksi mainittu, nimittäin tähtitieteilijä, avasi suunsa ja puhui täten:

"Parahin herra virkaveikko, onni tulee harvoin yksinään — usko minua, emme ole löytäneet vain Krakatuk pähkinää, vaan myöskin sen nuorukaisen, joka särkee sen ja ojentaa kauneuspähkinän prinsessalle! Tarkoitin herra serkkusi poikaa! Ei, nukkua en voi", jatkoi hän haltioituneena, "vaan jo tänä yönä asetan nuorukaisen horoskoopin".

Näin sanoen kiskoi hän yömyssyn päästään ja ryhtyi työhön.

Serkun poika oli toden teolla kaunis ja sopusuhtainen poika, joka ei koskaan ollut käynyt parturilla

eikä käyttänyt saappaita. Vihreimmässä nuoruudessaan oli hän tosin parin joulun aikana ollut hyppynukke, mutta sitä ei ollenkaan voinut huomata hänestä, niin hyvin oli hän kehittynyt isän omien vaivojen iloksi. Joulupäivinä oli hänellä kaunis kullallakirjailtu punainen takki, sapeli, hattu kainalossa ja ihana tukka niskapalmikkoineen. Sellaisena seisoi hän loistaen isänsä puodissa ja särki synnynnäisellä nokkeluudella pähkinöitä nuorille tytöille, jotka siksi nimittivätkin häntä Kauniiksi Pähkinänrusentajaksi.

Seuraavana aamuna heittäytyi tähtitieteilijä ystävänsä kellosepän kaulaan ja huudahti:

"Se on hän, hän on käsissämme, hän on löytynyt! Vain kahta asiaa, rakkahin virkaveikko, emme saa laiminlyödä. Ensiksi täytyy teidän palmikoida oivalliselle veljenpojallenne vahva puinen palmikko, joka on yhteydessä alaleuan kanssa siten, että sen voi tämän avulla voimakkaasti työntää ylös. Sitten täytyy meidän myöskin, saavuttuamme palatsiin, visusti salata, että olemme tuoneet mukamme nuorukaisen, joka osaa särkeä Krakatuk pähkinän. Hänen täytyy päinvastoin olla saapuvinaan paljon myöhemmin. Minä luin horoskoopista, että kuningas, kun vain muutamat ensin ovat purreet hampaansa mäsäksi, lupaa prinsessan käden ja valtakunnan kuolemansa jälkeen sille, joka särkee pähkinän ja lahjoittaa prinsessalle hänen kadotetun kauneutensa."

Nukensorvaaja serkku oli suuresti tyytyväinen siitä, että hänen pikku poikansa menisi naimisiin prinsessa Pirlipatin kanssa ja tulisi prinssiksi ja kuninkaaksi, ja hän luovutti hänet kokonaan lähettiläille. Palmikko, jonka Drosselmeier asetti nuorelle toivorikkaalle veljenpojalleen, onnistui erinomaisesti, ja kaikki kokeet piikivenkovien persikansiementen kanssa onnistuivat loistavasti.

Heti kun Drosselmeier ja tähtitieteilijä ilmoittivat hoviin Krakatuk pähkinän löytymisestä, pantiin siellä toimeen asianmukaiset kuulutukset, ja kun matkamiehet saapuivat kauneuspähkinöineen, oli jo koko joukko kauniita nuoria miehiä saapunut, ja heidän joukossaan oli prinsesjäkin, jotka terveiden hammasriviensä uhalla aikoivat yrittää pelastaa prinsessan lumouksesta.

Matkamiehet kauhistuivat suuresti, kun he näkivät prinsessan. Pieni ruumis laihoine pikku käsineen ja jalkoineen saattoi tuskin kantaa muodotonta päätä. Kasvojen rumuutta lisäsi valkea pumpulinkeltainen parta suun ja leuan ympärillä.

Kaikki kävi kuten hovitähtitieteilijä oli lukenut horoskoopista. Toinen kenkäjalka kukonpoika toisensa perästä puraisi hampaansa ja leukansa rikki Krakatuk pähkinään, auttamatta prinsessaa vähääkään, ja kun paikalle saapuneet hammaslääkärit kantoivat pois puoleksi pyörtyneenä sankarin, huoasti tämä:

"Olipa se kova pähkinä purtavaksi!"

Kun kuningas sitten tuskissaan oli luvannut tyttären ja valtakunnan sille, joka voisi vapauttaa prinsessan, ilmoittautui kohtelias ja hiljainen nuorukainen Drosselmeier ja pyysi saada yrittää.

Kukaan ei ollut miellyttänyt prinsessaa niin paljon kuin nuori Drosselmeier. Pirlipat pani pienet kätönsä sydämelleen ja huokasi sydämensä pohjasta:

"Ah, jospa hän särkeekin pähkinän ja tulee miehekseni!"

Sitten kun nuori Drosselmeier oli kohteliaasti tervehtinyt kuningasta ja kuningatarta ja sitten prinsessa Pirlipatia, sai hän yliseremoniamestarilta Krakatuk pähkinän, asetti sen muutta mutkitta hampaittensa väliin, veti voimakkaasti palmikosta ja — ritsis — ratsis kuori särkyi palasiksi. Hän puhdisti pähkinänsydämen kätevästi ja ojensi sen prinsessalle, raapaisten kohteliaasti jalallaan, ja hän sulki sitten silmänsä ja alkoi astua taaksepäin.

Prinsessa ahmi heti pähkinän ja — voi, ihmettä! rumuus katosi samassa, ja sen sijaan näkyi enkelinkaunis naisolento, jonka kasvot olivat ikäänkuin kudotut liljanvalkeista ja ruusunpunaisista silkkikuiduista, ja jonka silmät säkenöivät kuin lazurit ja kauniit suortuvat kähertyivät kuin kultalanka.

Torvien ja patarumpujen pärinä sekautui kansan äänekkäisiin riemuhuutoihin. Kuningas ja koko hänen hovinsa tanssi yhdellä jalalla samoin kuin Pirlipatin syntyessä, ja kuningattaren päälle täytyi pirskotella hajuvettä, sillä hän oli mennyt tainnoksiin ilosta ja ihastuksesta.

Suuri melu oli vähällä hämmentää nuoren Drosselmeierin, jonka vielä oli astuttava seitsemän askeltaan. Hän pysyi kuitenkin lujana ja ojensi juuri oikean jalkansa ottaakseen seitsemännen askeleensa — silloin nousi rouva Hiireläinen lattiasta inhottavasti vikisten ja piipattaen, ja kun Drosselmeier pani jälleen jalkansa maahan, polkaisi hän sitä ja kompastui niin pahoin, että oli vähällä kaatua.

Voi onnetonta! — siinä samassa oli nuorukainen yhtä muodoton kuin prinsessa Pirlipat ennen oli ollut. Ruumis oli yhtäkkiä kutistunut kokoon ja saattoi tuskin kantaa paksua, muodotonta päätä suurine

ulkonevine silmineen ja inhottavan leveine suineen. Palmikon sijalla riippui selässä kapea puinen viitta, jolla hän johti alaleuan liikkeitä.

Kelloseppä ja tähtitieteilijä olivat aivan suunniltaan pelosta ja kauhusta. Kuitenkin näkivät he miten rouva Hiireläinen heittelehti verissään lattialla. Hänen pahuutensa ei siis ollut jäänyt kostamatta, sillä nuori Drosselmeier oli osannut terävällä kengänkorollaan niin pahoin hänen kaulaansa, että hänen kuolemansa oli varma. Mutta kun kuolemankauhu valtasi hänet, vikisi ja vaikeroi hän aivan surkeasti:

"Kraakatuk, sä pähkinöistä kovin — sun tähtes aukee mulle kuolon ovi — Pähkinäherrankin jo kohta — kohtalo kova kuoloon johtaa — poikani seitsenkruunuinen — antaapi palkkion viimeisen — äitinsä kuolon kostaa kerran — murskaton vielä Pähkinäherran — ah, elämä reipas ja iloinen — on ero sinusta suruinen —"

Näin huutaen kuoli rouva Hiireläinen, ja kuninkaallinen uuninsyöttäjä kantoi hänet pois.

Kukaan ei ollut kiinnittänyt huomiota nuoreen Drosselmeieriin, mutta prinsessa muistutti kuningasta hänen lupauksestaan, ja kuningas käski heti, että nuori sankari oli tuotava esiin. Mutta kun onneton muodoton nuorukainen astui sisään, asetti prinsessa molemmat kätensä kasvojensa eteen ja huudahti:

"Pois, pois tuo inhottava pähkinänrusentaja!" Hoviherra tarttui heti nuorukaisen pieniin olkapäihin ja heitti hänet ulos ovesta.

Kuningas oli raivoissaan, koska hänelle oli tyrkytetty pähkinänrusentajaa vävyksi, syyti kellosepän ja tähtitieteilijän taitamattomuutta ja karkoitti molemmat ikuisiksi ajoiksi hovista.

Tätä ei juuri näkynyt horoskoopissa, jonka tähtitieteilijä oli asettanut Nürnbergissä. Mutta hän ei voinut olla ryhtymättä uusiin tutkimuksiin, ja hän oli lukevinaan tähdistä, että nuori Drosselmeier edistyisi niin suuresti uudessa asussaan, että hän, huolimatta rumuudestaan, tulisi sekä prinssiksi että kuninkaaksi. Hänen epämuodostuksensa katoaisi kuitenkin ainoastaan siinä tapauksessa, että se poika, jonka rouva Hiireläinen oli saanut seitsemän poikansa kuoleman jälkeen, ja jolla oli seitsemän päätä ja joka nyt oli hiirikuninkaana, kaatuisi hänen kätensä kautta, ja että joku neito rakastuisi häneen huolimatta hänen surullisesta ulkomuodostaan. Nuori Drosselmeier kuuluu todellakin joulun aikaan olleen isänsä puodissa Nürnbergissä, tosin pähkinänsärkijänä, mutta puettuna kuin prinssi!

Tällainen, pienokaiseni, oli satu kovasta pähkinästä, ja nyt tiedätte, miksi ihmiset niin usein sanovat: olipa se kova pähkinä purtavaksi! ja mistä johtuu, että kaikki pähkinänsärkijät ovat rumia. —

Näin lopetti hovioikeudenneuvos kertomuksensa. Maria ajatteli, että prinsessa Pirlipat oli oikeastaan alhainen ja kiittämätön olento. Fritz vakuutti sensijaan, että Pähkinänrusentajan ei tarvitsisi, jos hän vain muutoin oli aika mies, panna montakaan korttia ristiin Hiirikuninkaan takia, vaan että hän pian saisi takaisin kauniin ulkomuotonsa.

10. luku.

SETÄ JA VELJENPOIKA.

Harvat kunnioitetuista lukijoistani tai kuulijoistani lienevät kokeneet, miltä tuntuu saada haava lasista; vain he tietävät, kuinka kipeä se on ja kuinka inhottava se on, koska se paranee niin hitaasti. Niin sai Maria viettää melkein kokonaisen viikon sängyssään, sillä häntä alkoi aina heti pyörryttää, kun hän nousi ylös. Mutta viimein tuli hän aivan terveeksi ja saattoi hyppiä ympäri huonetta yhtä iloisesti kuin ennen. Lasikaappi näytti kovin hienolta, sillä kaikki oli uutta ja siistiä, puut ja kukat ja talot ja komeasti puettut nuket. Ennen kaikkea tapasi Maria jälleen rakkaan Pähkinänrusentajansa, joka oli toisella hyllyllä ja hymyili hänelle aivan tervein hampain.

Kun Maria siinä istui ja sydämensä pohjasta iloitsi katsellessaan lemmikkiään, pälkähti yhtäkkiä hänen päähänsä — ja hän tuli samalla hiukan huolestuneeksi —, että Drosselmeierhän oli ainoastaan kertonut sadun Pähkinänrusentajan ja rouva Hiireläisen ja hänen poikiensa riidasta. Nyt hän tiesi, että hänen Pähkinänrusentajansa ei voinut olla kukaan muu kuin juuri nuori Drosselmeier Nürnbergistä, setä Drosselmeierin miellyttävä, vaikkakin ikävä kyllä rouva Hiireläisen noituma veljenpoika. Sillä että neuvokas kelloseppä Pirlipatin isän hovista todellakin oli hovioikeudenneuvos Drosselmeier itse, sitä ei Maria kertomuksen aikana epäillyt hetkeäkään.

"Mutta miksi ei setä auttanut sinua, miksi ei hän auttanut sinua", näin valitti Maria, kun hän yhä elävämmiin huomasi, että se taistelu, jonka silminäkijänä hän oli ollut, koski Pähkinänrusentajan valtakuntaa ja kruunua; "eivätkö kaikki nuket olleetkin hänelle alamaiset ja eikö hovitähtitieteilijän

ennustus ollut käynyt toteen ja nuori Drosselmeier tullut nukkien valtakunnan kuninkaaksi?"

Samassa kun mieltäväinen Maria punnitsi kaikkea tätä mielessään, luuli hän myöskin, että Pähkinänrusentaja ja hänen vasallinsa, samassa kun hän kuvitteli niiden olevan elollisia ja liikuntakykyisiä, myöskin todellisuudessa elivät ja liikkuvat. Mutta niin ei ollut kuitenkaan asianlaita. Kaikki kaapissa oli päinvastoin jäykkää ja liikkumatonta. Mutta sensijaan että Maria olisi luopunut sisäisestä vakaumuksestaan, syytti hän yksinomaan rouva Hiireläisen ja hänen seitsenpäisen poikansa jatkuvaa loihdintaa.

"Mutta", lausui hän ääneen Pähkinänrusentajalle, "ellette vielä kykenekään liikkumaan tai puhumaan, niin tiedän kuitenkin, rakas herra Drosselmeier, että ymmärrätte minua ja huomaatte miten hyvää minä tarkoitan. Luottakaa minun apuuni, jos joudutte hätään. Ainakin pyydän sedältä, että hän, joka on ovela kaikessa, ojentaisi auttavan kätensä, kun sitä tarvitaan."

Pähkinänrusentaja oli yhä hiljaa ja ääneti. Mutta Mariasta tuntui kuin hiljainen huokaus olisi kuulunut lasikaapista, ja se pani ruudut miellyttävästi, tuskin kuuluvasti väräjämään, ja oli aivan kuin pieni hento kello olisi kilissyt:

"Maria pieno — enkeli vieno — mä olen sun — Maria mun."

Mariasta tuntui, huolimatta jääkylmistä väreistä, jotka karmivat häntä, omituisen miellyttävältä. Hämärä laskeutui, lääkintäneuvos astui sisään setä Drosselmeierin kanssa, ja hetken kuluttua kattoi Louisa teepöydän, ja perhe istahti sen ääreen iloisesti jutellen. Maria toi aivan hiljaa pienen nojatuolinsa ja istuutui setä Drosselmeierin jalkojen juureen. Yhtäkkiä, kun kaikki sattui vaikenemaan, katsoi Maria hovioikeudenneuvosta suoraan silmiin suurine sinisilmineen ja sanoi:

"Nyt tiedän, rakas setä Drosselmeier, että minun Pähkinänrusentajani on sinun veljenpoikasi, nuori Drosselmeier Nürnbergistä. Hänestä on tullut prinssi eli oikeammin kuningas. Kaikki mitä toverisi tähtitieteilijä on ennustanut, on toteutunut. Mutta sinähän tiedät, että hän on avoimessa sodassa rouva Hiireläisen pojan, inhottavan Hiirikuninkaan kanssa. Miksi et sinä auta häntä?"

Maria kertoi vielä kerran koko taistelun kulun, sellaisena kuin hän oli nähnyt sen; äidin ja Louisan helähtävä nauru keskeytti hänet tavan takaa. Ainoastaan Fritz ja Drosselmeier pysyivät vakavina.

"Mutta mistä tyttö on saanut kaikki nämä hullutukset?" kysyi lääkintäneuvos.

"No niin", vastasi äiti, "hänellä on vilkas mielikuvitus. Oikeastaan ovat ne vain kovan haavakuumeen aiheuttamia unia."

"Ei siinä ole mitään totta", huudahti Fritz, "minun punaiset husaarini eivät ole sellaisia pelkureita, — tuhat tulimmaista, kyllä minä ne muutoin peittoaisin!"

Mutta setä Drosselmeier otti Marian polvelleen omituisesti hymyillen ja sanoi lempeällä äänellä:

"Oi, sinulle, rakas Maria, on annettu paljon enemmän kuin meille kaikille muille. Sinä olet, samoinkuin Pirlipat, synnynnäinen prinsessa, sillä sinä vallitset kauniissa ja loistavassa valtakunnassa. Mutta sinä saat kärsiä paljon, jos tahdot puolustaa muodotonta Pähkinänrusentaja-parkaa, kun Hiirikuningas ajaa häntä takaa kaikilla teillä ja poluilla. Kuitenkaan en minä, vaan sinä, sinä yksin saatat pelastaa hänet. Ole vain kestävä ja uskollinen!"

Ei Maria eivätkä muutkaan tienneet, mitä Drosselmeier tarkoitti näillä sanoilla; ne tuntuivat lääkintäneuvoksesta päinvastoin niin omituisilta, että hän koetti hovioikeudenneuvoksen valtasuonta ja sanoi:

"Rakas ystäväni, teillä on voimakas verentungos päässä, minä kirjoitan teille lääkemääräyksen."

Ainoastaan lääkintäneuvoksetar pudisti mieltäväisenä päätään ja sanoi hiljaa:

"Minä aavistan kyllä, mitä hovioikeudenneuvos tarkoittaa, mutta en todellakaan osaa sanoa sitä selvin sanoin."

11. luku.

VOITTO.

Nyt ei kestänyt kauan, kun Maria heräsi kuunkirkkaana yönä omituiseen meluun, joka kuului huoneen nurkasta. Kuului siltä kuin pikkukiviä olisi heitelty ja vieritetty sinne tänne, ja välillä kuului kovaa

vikinää ja vinkunaa.

"Voi, hiiret, hiiret tulevat jälleen!" huudahti Maria ja aikoi herättää äidin. Mutta sanat takertuivat hänen kurkkuunsa yhtäkkiä, eikä hän saattanut liikuttaa jäsentäkään, kun hän näki kuinka Hiirikuningas tunkeutui seinänraosta ja kuinka hän sitten silmien ja kruunun säkenöidessä kulki ympäri huonetta ja lopuksi otti vauhtia ja hyppäsi pienelle pöydälle, joka oli aivan Marian sängyn vieressä.

"Hi — hi — hii — sokuriryynit mulle anna — mantelisokuri myöskin kannan, — Pähkinänsärkijää purasen muuten — ystäväs hakkaan mä palahan kuuteen!"

Näin vikisi Hiirikuningas, nakerteli ja kitkutti inhottavasti hampaillaan ja hyppäsi sitten uudelleen seinänrakoon.

Maria tuli niin huolestuneeksi kauheasta näystä, että hän seuraavana aamuna oli vallan kalpea, ja niin poissa tasapainosta, että hän tuskin sai sanaakaan suustaan. Sata kertaa aikoi hän valittaa tapahtumasta äidille tai Louisalle tai ainakin Fritzille, mutta hän ajatteli:

"Tokkohan kukaan ymmärtäisi minua, ja ehkäpä he vain nauraisivat minulle päällepäätteeksi?"

Mutta yksi asia oli hänelle selvä: hänen täytyi luopua sokuriryyneistään ja mantelisokurista Pähkinänrusentajan pelastukseksi. Sentähden asetti hän seuraavana iltana kaikki makeisensa kaapinreunalle.

Aamulla sanoi lääkintäneuvoksetar:

"En ymmärrä kuinka arkihuoneeseen yhtäkkiä on ilmaantunut hiiriä. Katsos vain, Maria-rukka, ne ovat ahmineet kaikki makeisesi."

Ja niin oli todellakin käynyt. Ahne Hiirikuningas ei ollut oikein mieltynyt mantelisokuriin, mutta hän oli nakerrellut sitä terävillä hampaillaan, ja se oli heitettävä pois. Maria ei välittänyt vähääkään makeisistaan, vaan iloitsi sen sijaan sydämestään, sillä hän arveli, että Pähkinänrusentaja oli nyt pelastettu.

Mutta kylläpä hän pelästyi, kun seuraavana yönä kuului vikinää ja vinkunaa aivan hänen korvansa juuresta. Se oli taaskin Hiirikuningas, ja hänen silmänsä säkenöivät yhä inhottavampina kuin edellisenä yönä, yhä ilkeämmin sähisi hän hampaittensa välistä:

"Tänne makeisnukkesi sun — makeises kaikki ovat nyt mun — Pähkinänsärkijää purasen muuten — hakkaan sun ystäväs palahan kuuteen", ja näin sanoen loikkasi Hiirikuningas jälleen tiehensä.

Maria oli kovin huolissaan. Hän meni seuraavana aamuna kaapille ja katseli kaihomielisesti pieniä sokurileivosnukkejaan. Mutta hänen suruaan ei saata ihmetelläkään, sillä tuskin voit uskoa, tarkkaavainen kuulijattareni, kuinka ihania pieniä sokerileivos-olentoja Maria Stahlbaum omisti. Lukuunottamatta somaa paimenpoikaa ja -tyttöä, jotka vartioivat valkeata lammasmaa, iloisen pienen koiran hyppiessä edestakaisin, kuljeskeli kaksi kirjeenkantajaa kirje kädessä. Ja neljä kaunista paria hyvin puettuja poikia ja somasti vaatetettuja tyttöjä keinui venäläisessä kiikussa. Muutamien tanssijoiden takana seisoivat sitäpaitsi arentimies Feldkummel Orleansin Neitsyen kanssa, joihin Maria ei pannut mitään erikoista arvoa, mutta kaukana nurkassa oli pieni punaposkinen lapsi, lemmikkinukke. Kyyneleet valuivat Marian silmistä:

"Voi", huudahti hän kääntyen Pähkinänrusentajan puoleen, "rakas herra Drosselmeier, kuinka paljon olisinkaan valmis uhraamaan teidän pelastukseksenne; mutta tämä on kuitenkin sangen vaikeata!"

Pähkinänrusentaja näytti kuitenkin niin surkealta, että Maria päätti uhrata kaikki, etenkin kun hän kuvitteli mielessään, miten Hiirikuningas seitsemine kitoineen nielaisisi onnettoman nuorukaisen. Illan tullen asetti hän siksi kaikki pienet sokerinukkensa kaapinreunalle, kuten ennen muut makeisensa. Hän suuteli paimenpoikaa ja -tyttöä ja lampaita ja toi viimeiseksi nurkasta lemmikkinsä, pienen punaposkisen sokerileivos-lapsosen, jonka hän kuitenkin asetti kauas hämärän varjoon. Arentimies Feldkummel ja Orleansin Neitsyt saivat seistä eturivissä.

"Ei, tähän on vallan hullua", huudahti lääkintäneuvoksetar seuraavana aamuna, "lasikaapissa asustaa varmastikin suuri ilkeä hiiri, sillä kaikki Marian kauniit sokurinuket ovat nakerretut ja rikkinäiset."

Maria ei voinut tosiaankaan pidättää kyneleitään, mutta hän hymyili kuitenkin pian jälleen, sillä hän ajatteli:

"Mitä se tekee? Onhan Pähkinänrusentaja pelastettu!"

Illalla, kun äiti kertoi hovioikeudenneuvokselle mitä pahaa hiiri oli tehnyt lasten lasikaapissa, lausui lääkintäneuvos:

"On inhottavaa, että emme voi päästä noista elävistä, jotka temmeltävät lasikaapissa ja pureskelevat Marian sokeriukkoja."

"Pyh", sanoi Fritz iloisesti, "alakerran leipurilla on oivallinen harmaa lähetystöneuvos, haen sen tänne. Se herra ryhtyy kyllä asiaan ja purasee hiiren niskat nurin, olkoonpa se sitten itse rouva Hiireläinen tai hänen poikansa hiirikuningas."

"Voi", lisäsi lääkintäneuvoksetar nauraen, "se hyppii pitkin tuoleja ja pöytiä, vetää lattialle lasit ja kupit ja tekee kaikenlaista muuta pahaa".

"Eikö mitä", vastasi Fritz, "leipurin lähetystöneuvos on taitava herra, minä vain toivoisin, että osaisin kävellä terävällä katonharjalla yhtä sirosti kuin hän".

"Mutta ei vaan kissaa yöksi, jos saan luvan pyytää", rukoili Louisa, joka ei voinut sietää kissoja.

"Oikeastaan", lausui lääkintäneuvos, "oikeastaan on Fritz oikeassa. Voimmehan kuitenkin sitäpaitsi asettaa loukun. Eikö meillä ole loukkuja?"

"Sellaisen osaa setä Drosselmeier tehdä paremmin kuin kukaan muu, hänhän on keksinyt loukut", huudahti Fritz.

Kaikki nauroivat, ja sitten kun lääkintäneuvoksetar oli vakuuttanut, että koko talossa ei ollut loukkuja, ilmoitti hovioikeudenneuvos, että hänellä oli niitä useita, ja hän käski heti paikalla tuoda oikein komean loukun kotoaan.

Hovioikeudenneuvoksen satu kovasta pähkinästä muuttui nyt Fritzin ja Marian mielikuvituksessa aivan yhtäkkiä todelliseen elämään. Kun keittäjä paahtoi silavan, vapisi Maria ja lausui kunnon Doralle, ajatellen satua ja kaikkia merkillisiä tapahtumia:

"Voi, rouva kuningatar, varokaa vain rouva Hiireläistä ja hänen perhettään."

Mutta Fritz veti miekkansa esiin ja huudahti:

"Niin, jospa he vain tulevat, niin annan heille aimo läimäyksen!"

Mutta kaikki pysyi hiljaisena ja rauhallisena uunin ääressä.

Kun nyt hovioikeudenneuvos sitoi silavan hienoon lankaan ja asetti hiljaisesti loukun lasikaapin viereen, huudahti Fritz:

"Pidä varasi, setä kelloseppä, ettei Hiirikuningas tee sinulle mitään kepposia."

Mutta mitä tapahtui Maria-raukalle seuraavana yönä? Hänen käsivarrellaan tipsutteli jotakin jääkylmää, jokin silitteli inhottavasti hänen poskeaan ja korvanjuuresta kuului vikinää ja vinguntaa. Inhottava Hiirikuningas istui hänen olkapäällään. Veripunaista vaahtoa tippui hänen seitsemästä avoimesta kidastaan ja kitistäen hampailaan sähisi hän kauhistuneen Marian korvaan:

"Käpälää loukkuun en minä pistä — silavassa mulle ei kärkkymistä — en mene ansaan hinnasta mistään, minulle tuo, minulle tuo — kuvakirjasi nuo — ja pienoinen puku — muutoin suruhun, huoleen huku, — sanonpa sulle siis viimeisen kerran — muutoin vien sulta Pähkinäherran — paloiksi hakkaan ja palaset lentävät toisenkin kerran — hihii — pipii — kvik-kvik."

Taas oli Maria suruissaan ja tuskissaan. Hän näytti aivan kalpealta ja riutuneelta, kun äiti seuraavana aamuna sanoi:

"Ilkeää hiirtä ei ole vielä saatu kiinni", ja hän lisäsi arvelleen Marian yhä olevan pahoillaan sokurinukkeensa tähden: "Mutta ole rauhassa, rakas lapseni, me kyllä opetamme sen ilkeän elukan. Jos loukut eivät auta, tuo Fritz tänne harmaan lähetystöneuvoksensa."

Tuskin oli Maria jäänyt yksin arkihuoneeseen, ennenkuin hän kiiruhti lasikaapille ja puhutteli Pähkinänrusentajaa itku kurkussa:

"Voi, rakas hyvä herra Drosselmeier, mitä voin minä, köyhä ja onneton tyttö, tehdä hyväksenne? Vaikkapa nyt antaisinkin inhottavalle Hiirikuninkaalle revittäviksi kaikki kuvakirjani, niin, vieläpä uuden kauniin pukunikin, jonka sain joululahjaksi, niin vaatii hän minulta sittenkin ikuisesti lisää, niin että lopulta en omista yhtään mitään, ja viimeiseksi hän varmaan puraisee minut itseni kappaleiksi teidän asemastanne, herra Drosselmeier. Voi, minua lapsi-parkaa, mitä minä nyt teen — mitä minä nyt

teen?"

Sillä aikaa kun Maria tällä tavoin valitteli, huomasi hän että suuri veritahra oli jäänyt Pähkinänrusentajan kaulaan taisteluyön jäljiltä. Siitä alkaen kun Maria sai tietää, että hänen Pähkinänrusentajansa oli oikeastaan nuori Drosselmeier, hovioikeudenneuvoksen veljenpoika, ei hän enää kantanut häntä käsivarrellaan eikä suudellut eikä hyväillyt häntä, niin, hän uskalsi ujoudessaan tuskin koskettaakaan häntä. Mutta nyt otti hän hänet varovaisesti hyllyltä ja alkoi nenäliinallaan hangata veritahraa hänen kaulastaan.

Mutta kylläpä hän hämmästyi, kun hän yhtäkkiä tunsu, että pikku Pähkinänrusentaja alkoi lämmitä hänen kädessään ja rupesi liikkumaan. Nopeasti hän pani hänet hyllylle takaisin. Silloin liikkui pieni suu edestakaisin, ja Pähkinänrusentaja sammalsi vaivalloisesti:

"Ah, arvoisa neiti Stahlbaum — kunnan ystävättäreni, mistä kaikesta saankaan teitä kiittää! Ei, teidän ei pidä uhrata kuvakirjoja eikä joululahjapukua minun tähteni — hankkikaa minulle vain miekka — miekka —, muusta minä kyllä huolehdin, olkoon hän sitten..."

Tässä petti Pähkinänrusentajan puhekyky, ja hänen äsken niin surumieliset silmänsä muuttuivat jäykiksi ja elottomiksi.

Maria ei pelännyt ollenkaan, vaan päinvastoin hyppeli hän ilosta, koska hän nyt tiesi keinon Pähkinänrusentajan pelastamiseksi ilman uusia vaikeita uhrauksia. Mutta mistä hän saisi miekan pienelle urholle?

Maria päätti neuvotella Fritzin kanssa. Ja illalla, kun he vanhempien lähdettyä ulos istuivat kahden arkihuoneessa lasikaapin vieressä, kertoi Maria hänelle kaikki Pähkinänrusentajasta ja Hiirikuninkaasta ja mistä Pähkinänrusentajan pelastus riippuisi. Kaikkein enimmin ihmetteli Fritz sitä, että hänen husaarinsa Marian tiedonannon mukaan olisivat olleet niin noloja taistelussa. Fritz kysyi vielä kerran oikein vakavasti, oliko asianlaita todellakin siten, ja kun Maria oli vakuuttanut sen kunniasanallaan, meni Fritz nopeasti lasikaapille, piti korkealentoisen puheen husaareilleen ja riuhtaisi sitten heidän raukkamaisuutensa ja itsekkyytensä rangaistukseksi arvomerkit lakeista toiselta toisensa perästä ja kielsi heitä vuoden ja päivän aikaan puhaltamasta kaartinhusaarimarssia. Kun hän oli antanut kaikille rangaistuksensa, kääntyi hän uudelleen Marian puoleen ja lausui:

"Mitä miekkaan tulee, niin voin auttaa Pähkinänrusentajaa, koska eilen annoin eron ja eläkkeen vanhalle kyrassierieverstille, joka siis ei enää tarvitse kaunista terävää miekkaansa."

Mainittu eversti nautti Fritzin myöntämää eläkettä kolmannen hyllyn kaukaisimmassa nurkassa. Hänet tuotiin sieltä esiin, hänen todellakin kaunis hopeamiekkansa riisuttiin ja ripustettiin sen sijaan Pähkinänrusentajan kupeelle.

Maria ei saanut peloltaan ja levottomuudeltaan unta seuraavana yönä. Keskiyön aikaan tuntui hänestä kuin hän olisi kuullut omituista melua, kilinää ja surinaa arkihuoneesta.

Yhtäkkiä kuului: Kvik-ik!

"Hiirikuningas! Hiirikuningas!" huudahti Maria ja hypähti kauhuissaan seisoalleen. Kaikki oli taas hiljaista; mutta hetken kuluttua kuului ovelta hiljaista, hiljaista nakutusta, ja hieno pieni ääni lausui:

"Kaikkein rakkahin neiti Stahlbaum, avatkaa ovi vain rauhassa —, hyvä ja iloinen uutinen."

Maria tunsu nuoren Drosselmeierin äänen, heitti hameen yllensä ja avasi heti oven.

Pähkinänrusentaja seiso i oven takana, oikeassa kädessään verinen miekka ja pieni vahakynttilä vasemmassa. Kun hän näki Marian, polvistui hän heti ja puhui näin:

"Vain te, korkea neito, olette terästänyt minua ja antanut minulle rohkeutta ja käsivarsiini voimaa, jotta voisin taistella ylimielistä Hiirikuningasta vastaan, joka on uskaltanut pilkata teitä. Petollinen Hiirikuningas makaa nyt verissään. Älkää, kunnioitettu neito, kieltäytykö ottamasta voitonmerkkiä teille kuolemaansa asti uskollisen ritarin kädestä!"

Näin sanoen otti Pähkinänrusentaja Hiirikuninkaan seitsemän kultakruunua, jotka hän oli pannut vasemmalle käsivarrelleen, ja ojensi ne Marialle, joka otti ne ihastuneena vastaan. Pähkinänrusentaja nousi seisoalleen ja jatkoi:

"Ah, kaikkein kunnioitettavin neiti Stahlbaum, mitä ihanouksia näyttäisinkään teille tänä hetkenä, jolloin olen voittanut viholliseni, jos vain seuraisitte minua pari askelta! Oi tehkää se — tehkää se, kunnioitettava neito!"

NUKKEVALTAKUNTA.

Ikänä ei kukaan teistä, pienokaiseni, olisi ollenkaan epäröinyt seurata rehellistä ja hyväluontoista Pähkinänrusentajaa, jolla koskaan ei ollut mitään pahaa mielessä. Maria seurasi häntä mielellään, etenkin koska hän tiesi, kuinka suuressa kiitollisuudenvelassa Pähkinänrusentaja oli hänelle, ja hän oli vakuutettu siitä, että tämä pitäisi sanansa ja näyttäisi hänelle paljon ihastuttavia asioita. Sentähden hän sanoi:

"Minä lähdän kanssanne, herra Drosselmeier, mutta en kovin pitkälle enkä kauaksi aikaa, sillä minun täytyy mennä sänkyyn nukkumaan."

"Minä valitsen sentähden", vastasi Pähkinänrusentaja, "lyhimmän tien, vaikka se onkin hiukan vaivalloinen".

Hän kulki edellä, Maria jäljessä, kunnes hän pysähtyi eteiseen vanhan vaatekaapin eteen. Maria huomasi hämmästyksensä, että tuon muutoin niin visusti suljetun kaapin ovet olivat auki, ja hän näki selvästi isän ketunnahkaturkit, jotka olivat päällimmäisinä. Pähkinänrusentaja kapusi taitavasti ylös kaapin reunoja ja listoja, kunnes hän saattoi tarttua suureen tupsuun, joka riippui paksusta nauhasta turkkien selkäpuolella. Samassa kun Pähkinänrusentaja vetäisi voimakkaasti tupsusta, ilmestyivät yhtäkkiä sirot seetripuiset portaat turkinhihaan.

"Nouskaa ylös, olkaa hyvä, kallis neito!" huudahti Pähkinänrusentaja.

Maria teki niin. Mutta tuskin hän ehti nousta ylös hihaa pitkin ja katsahtaa ulos turkinkauluksesta, kun häikäisevä valo loisti häntä vastaan, ja hän yhtäkkiä seiso ihanalta tuoksuvalla niityllä, josta tuhannet kipinät sähköivät kuin säteilevät jalokivet.

"Me olemme Sokerihedelmäniityllä" lausui Pähkinänrusentaja, "mutta kuljemme kohta tuon portin läpi".

Nyt vasta huomasi Maria kauniin portin, joka oli vain muutaman askeleen päässä niityllä. Näytti siltä kuin se olisi ollut rakennettu valkeasta, ruskeasta ja rusinavärisestä kirjavasta marmorista, mutta kun Maria tuli lähemmäksi, huomasi hän, että rakennusaine oli yhteenleivottuja rusinoita ja sokurimanteleita, ja siksipä myöskin, kuten Pähkinänrusentaja vakuutti, oli portin nimi Rusina- ja Manteliportti. Ihmiset nimittivät sitä väärin kyllä Ylioppilasmuonaportiksi. Portin päällä olevalla ulokkeella, joka nähtävästi oli kristallisokerista, soitti kuusi pientä punatakkista apinaa ihanaa janitshaarimusiikkia, ja Maria tuskin huomasi, että hän kulki koko ajan yhä kauemmaksi ja kauemmaksi kirjavilla marmorikappaleilla, jotka kuitenkin eivät olleet muuta kuin kauniisti tehtyjä morselleja.

Hänen ympärillään lemusi ihana tuoksu, joka virtasi omituisesta pienestä metsästä, mikä avautui molemmin puolin hänen eteensä. Hämärä lehtoholvi loisti ja kiilui niin kirkkaasti, että selvästi saattoi nähdä, miten kulta- ja hopeahedelmät riippuivat kirjavissa varsissa ja rungoissa, ja miten oksat olivat koristetut nauhoilla ja kukkavihoilla kuin iloinen morsiuspari ja riemuitseva hääväki. Ja kun appelsiinituoksu liehui kuin keinuva länsituuli, silloin lehahtivat hiljaa oksat ja lehdet, ja kissankulta ritisi ja rätisi, ja kuului ikäänkuin riemusoittoa, jonka tahdissa pienet tuikkivat tulet tanssivat.

"Oi kuinka kaunista täällä on", huudahti Maria ihastuneena ja onnellisena.

"Me olemme Joulumetsässä, parahin neito", vastasi Pähkinänrusentaja.

"Ah", jatkoi Maria, "jospa vain voisin jäädä tänne pieneksi hetkeksi, täällä on niin hirveän kaunista".

Pähkinänrusentaja taputti käsiään, ja heti tuli esiin pieniä paimenpoikia ja -tyttöjä, metsästäjiä ja metsästäjätyttöjä, jotka olivat niin kauniita ja valkeita, että saattoi luulla niiden olevan puhdasta sokeria, ja joita Maria ei ennen ollut huomannut, vaikka ne koko ajan olivat kävelleet edestakaisin metsässä. Ne toivat ihastuttavan pienen kullatun nojatuolin, asettivat siihen valkean lakritsipatjan ja kehoittivat Mariaa kohteliaasti istahtamaan siihen. Tuskin oli hän tehnyt sen, ennenkuin paimenpojat ja -tytöt alkoivat tanssia sangen lystikästä balettia, jota metsästäjät säestivät torvillaan. Sitten katosivat he kaikki pensaikkoon.

"Anteeksi", lausui Pähkinänrusentaja, "anteeksi, kunnioitettava neiti Stahlbaum, että tanssi sujui niin kurjasti, mutta kaikki esittäjät kuuluvat nukkebalettiin. Ne eivät osaa mitään muuta kuin tanssia ja tanssia. Siihenkin on omat syynsä, miksi metsästäjät puhalsivat torviinsa niin unisesti ja veltoisti. Sokerikori riippui tosin joulukuusesta juuri heidän nenänsä edessä, mutta hieman liian korkealla! — Emmekö kuitenkin jatkaisi kävelyämme vielä hiukan?"

"Oi, se oli kaikessa tapauksessa hyvin kaunista, ja minä pidin siitä", sanoi Maria nousten seisomaan ja alkoi astella Pähkinänrusentajan perässä.

He kulkivat pehmeästi porisevan ja kuiskivan virran äyrästä pitkin, ja siitä nyt tuntuivatkin tulvehtivan kaikki nuo ihanat tuoksut, jotka täyttivät koko metsän.

"Tämä on Appelsiinipuro", lausui Pähkinänrusentaja vastaukseksi Marian kysymykseen; "lukuunottamatta sen ihanaa tuoksua ei se vedä vertoja kauneudessa ja suuruudessa Sitruunavirralle, joka, kuten tämäkin, laskee Mantelimitojärveen."

Ja Maria kuuli todellakin hetken kuluttua kovempaa loiskinaa ja hyrskyntää ja huomasi leveän Sitruunavirran, kun se ylpein kellertävin lainein syöksyi pensaikon läpi, joka loisti viheriäisenä kuin hehkuvat jalokivet. Raikkaasta vedestä kohosi rintaa ja sydäntä vahvistava viileys.

Aivan lähellä virtasi tummankeltainen joki hitaasti eteenpäin, mutta siitä levisi suloinen tuoksu, ja sen rannalla istui parvi somia lapsukaisia, jotka onkivat pieniä paksuja kaloja, jotka he heti söivät suuhunsa. Lähemmäksi tultuaan huomasi Maria, että kalat näyttivät aivan pähkinöiltä. Kaukana joen rannalla oli pieni soma kylä: asuinrakennuksia, kirkko, pappila, latoja; kaikki ne olivat tummanruskeita, kultaisin katoin, ja jotkut seinät olivat niin kirjaviksi maalatut kuin olisi sitruunankuoria ja manteleita liimattu niihin.

"Tämä on Piparkakkukylä", sanoi Pähkinänrusentaja, "ja se on Hunajajoen rannalla. Kylässä asuu kaunista väkeä, mutta he ovat usein ärtyisiä, sillä heillä on alinomaa paha hammassarky. Emme viitsi sentähden käväistä kylässä."

Samassa huomasi Maria pienen kaupungin, jonka kaikki talot olivat monivärisiä ja läpinäkyviä, ja joka näytti peräti somalta. Pähkinänrusentaja ohjasi kulkunsa suoraapäätä sitä kohti, ja nyt Maria kuuli iloista puheen sorinaa, ja hän näki miten suuri joukko pieniä ihmisolentoja tutki ja tyhjensi täyteen lastattuja vaunuja, jotka olivat torilla. Mutta heidän kantamuksensa näyttivät kirjavilta papereilta ja suklaatauluilta.

"Me olemme Karamellilässä", selitti Pähkinänrusentaja, "juuri nyt on saapunut lähetys Paperimaasta ja suklaakuninkaalta. Muurahaismiraalin sotajoukko uhkasi hiljattain Karamellilän asukas-parkoja, sentähden sisustavat karamelliläiset nyt rakennuksensa Paperimaan tuotteilla ja rakentavat linnoituksia suklaakuninkaan lähettämästä vankasta rakennusaineesta. Mutta, rakas neiti Stahlbaum, älkäämme käykö kaikissa pikkukaupungeissa ja kylissä —, pääkaupunkiin — pääkaupunkiin!"

Pähkinänrusentaja kiiruhti rivakasti eteenpäin, ja Maria seurasi uteliaana hänen kintereillään. Hetken kuluttua jumalallinen ruusuntuoksu täytti ilman, ja kaikki näytti kietoutuvan utuiseen ruusuhohteeseen. Maria huomasi, että se kajastui ruusunpunaisena väreilevästä vedestä, joka heidän edessään loiskui ja poreili miellyttävien sävelten tahdissa. Tässä ihastuttavassa vedessä, joka laajeni suureksi järveksi, uiskenteli lumivalkeita joutsenia, joilla oli keltaiset kaulavanteet, ja ne lauloivat kilpaa kauniita lauluja, ja pienet timanttikalat hypähtelivät aalloissa iloisesti tanssien.

"Ah", huudahti Maria aivan haltioissaan, "ah, tämähän on juuri se järvi, jonka setä Drosselmeier kerran aikoi laittaa minulle, ja minä itse olen tyttö, joka hyväilee pieniä rakkaita joutsenia".

Pähkinänrusentaja hymyili pilkallisemmin kuin koskaan ennen ja lausui sitten: "Sellaista ei setä kuitenkaan koskaan voi aikaansaada. Ennemmin te itse, rakas neiti Stahlbaum. Mutta älkäämme tuumiko sitä, vaan purjehtikaamme mieluummin Ruusujärven poikki pääkaupunkiin."

13. luku.

PÄÄKAUPUNKI.

Näin sanoen Pähkinänrusentaja taputti uudelleen pieniä kätösiään.

Silloin alkoi Ruusujärvi kohista voimakkaammin, laineet loiskuivat yhä korkeammalle, ja Maria huomasi, miten kaukaa kirjavista, kirkkaasti säteilevistä jalokivistä tehdyt näkinkenkävaunut lähestyivät, kahden kultasuomuisen delfiinin vetäminä. Kaksitoista somaa murjaania, joiden päälaki ja rinta olivat kudotut kolibrinhöyhenistä, hyppäsi rannalle ja kantoi ensin Marian ja sitten Pähkinänrusentajan näkinkenkävaunuihin, jotka heti lähtivät liikkeelle ja liukuivat pehmeästi laineita pitkin.

Kuinka ihanaa olikaan olla merellä, ruusuntuoksussa, ruusulaineiden keskellä! Molemmat

kultasuomaiset delfiinit nostivat sieramensa vedestä ja lähettivät kristallisuihkuja korkealle ilmaan, ja samassa kun ne kaarina laskeutuivat veteen, kuului aivan siltä kuin kaksi hopeanheleää ääntä olisi laulanut:

"Ken ruusulaineilla verraton? — Se haltia on, hyttynen hai hui, kala pieno ui, ui — Joutsen, hahaa, kultalintu traraa! — Pikku aallot loiskukaa, heliskää ja hyrskykää — haltiatar se purjehtii. Ruusuaallot loiskukaa, huuhtokaa ja roiskukaa — roiskukaa!"

Mutta kaksitoista murjaania, jotka olivat hypähtäneet näkinkenkävaunujen taakse, näyttivät olevan hyvin pahoillaan vesisuihkujen laulusta, sillä ne ravistivat päivävarjojaan niin kiivaasti, että palmunoksat, joista ne olivat tehdyt, rapisivat ja ritisivät, ja he polkivat jalkojaan omituisessa tahdissa ja lauloivat:

"Klap ja klip ja ristin rastin — Ylös alas reippahasti — murjaanit nyt liikkukaa — joutsenvaunut vaviskaa — klap ja klip ja ristin rastin — ylös alas reippahasti!"

"Murjaanit ovat omituista väkeä", lausui Pähkinänrusentaja hiukan huolissaan, "he tekevät koko järven sotaisaksi".

Ja hetken päästä kuului todellakin omituisia, huumaavia ääniä, jotka ikäänkuin väreilivät järvessä ja ilmassa. Mutta Maria ei kiinnittänyt niihin huomiota, vaan katseli tuoksuvia ruusuaaltoja, joista jokaisesta ihastuttava tytönpää hymyili hänelle.

"Oi", huudahti hän iloisesti ja löi kätensä yhteen, "katsokaapas vain, rakas herra Drosselmeier! Tuolla on prinsessa Pirlipat, hän hymyilee niin lempeästi minulle oi, katsokaapas vain, rakas herra Drosselmeier!"

Mutta Pähkinänrusentaja huoasti melkein surkeasti ja sanoi:

"Voi, parahin neiti Stahlbaum, ei se ole prinsessa Pirlipat, vaan te itse ja yhä te itse, yhä vain teidän suloiset kasvonne, jotka hymyilevät niin herttaisesti ruusuaalloista."

Silloin veti Maria nopeasti päänsä taaksepäin, sulki kovasti silmänsä, ja häntä hävetti äärettömästi. Samassa kuljettivatkin kaikki kaksitoista murjaania hänet maihin näkinkenkävaunuista.

Maria huomasi joutuneensa pieneen lehtoon, joka oli vieläkin kauniimpi kuin Joulumetsä. Se oli niin loistava ja säteilevä, ja erittäin ihastuttavia olivat harvinaiset hedelmät, jotka riippuivat puista ja olivat aivan erikoisen värisiä ja ihmeellisen tuoksuvia.

"Me olemme Hedelmähillo-lehdossa", selitti Pähkinänrusentaja, "mutta tuolla kaukana on pääkaupunki".

Mitä kaikkea Maria siellä saikaan nähdä! Kunpa minä osaisin kuvailla teille, pienokaiset, sen kaupungin loiston ja ihanuuden, joka kirjavalla kukkaiskentällä avautui hänen eteensä. Muurit ja tornit kohosivat väririkkaina, ja rakennusten muodot olivat aivan erikoisia. Sillä kattojen asemesta oli taloilla sirosti palmikoidut kruunut ja tornien ympärillä kiemurteli somia monivärisiä lehtikasveja.

Kun he kulkivat kaupunginportin läpi, joka näytti olevan rakennettu yksinomaan sokerileivoksista ja sokeroiduista hedelmistä, seisoi siinä hopeisia sotilaita kivääreineen, ja pieni mies kultaompeleisessa yönötussa heittäytyi Pähkinänrusentajan kaulaan ja huudahti:

"Tervetuloa, kallis prinssi, tervetuloa Konvehtilinnaan!"

Maria hämmästyti suuresti, kun hän huomasi, että niin ylhäinen henkilö tunnusti Pähkinänrusentajan prinsiksiksi. Mutta nyt kuuli hän hienojen äänien meluavan, sellaista kikatusta, naurua ja ilonhuutoja, sellaista leikkiä ja laulua, ettei hän voinut käsittää kaikkea mitä hän näki, vaan ainoastaan kysyi Pähkinänrusentajalta, mitä kaikki tuo melu merkitsi.

"Ah, kunnioitettava neiti Stahlbaum", vastasi Pähkinänrusentaja, "ei se ole mitään merkillistä. Konvehtilinna on väkirikas ja iloinen kaupunki, sellaista hälyä on joka päivä. Mutta olkaa niin hyvä ja seurakaa minua edelleen."

Parin askeleen päästä saapuivat he suurelle torille, joka oli ihastuttavan kaunis. Kaikki talot olivat sokerista muovailtuja, toinen pylväskäytävä oli toistaan komeampi, keskellä oli suuri sokeroitu torttuobeliski, ja sen ympärillä ryöppysi neljä tyylikästä suihkulähdettä, joista pursui limonaadia ja muita ihania juomia; altaiisiin keräytyi pelkkää hyytelöä, minkä heti saattoi syödä, jos halutti. Mutta kaikkein hauskimmat olivat somat pikku ihmiset, jotka tuhansittain pää pään vieressä huusivat ja nauroivat ja laskivat leikkiä ja lauloivat, lyhyesti sanoen, aiheuttivat sen melun ja ääntensorinan, jonka Maria jo oli kuullut jonkun matkan päähän. Siellä oli sirosti puettuja herroja ja naisia, armeenialaisia ja

kreikkalaisia, juutalaisia ja tyroolilaisia, upseereja ja sotilaita, pappeja, paimenia ja ilveilijöitä, sanalla sanoen, kaikenlaista kansaa mitä on täällä maailmassa.

Torinnurkkauksessa tuli melu yhä suuremmaksi, kansanjoukot hajaantuivat, sillä juuri nyt kannettiin Suur-Mogulia kantotuolissa, ja häntä seurasi yhdeksänkymmentäkolme maan rikkainta suurmiestä ja seitsemänsataa orjaa. Mutta sattui niin, että kalastusseura, viiden sadan miehen voimalla, järjesti juhlakulkueen toiseen torinkulmaan, ja myöskin oli paha, että Turkin sulttaani oli samalla saanut päähänsä kulkea torin yli kolmentuhannen janitsaarin kanssa, ja tähän liittyi vielä lisäksi suuri "Keskeytynyt uhrijuhla"-kulkue, joka johti askeleensa suoraan torttuobeliskia kohti soittaen ja laulaen: "Ylös, kiittäkää mahtavaa aurinkoa." Siinäpä oli ahdasta ja tungosta, hirveä sekasorto!

Mutta yhtäkkiä kuului hätähuuto, sillä kalastaja oli tungoksessa työntänyt bramiinilta pään poikki, ja ilveilijä oli vähällä juosta Suur-Mogulin yli. Melu tuli yhä hirveämmäksi, ja kaikki alkoivat jo työntää ja tyrkkiä toisiaan, kun kullalla kirjailtuun yönuttuun puettu mies, joka kaupunginportilla oli tervehtänyt Pähkinänrusentajaa ja sanonut häntä prinssiksi, kapusi torttuobeliskille ja vedettyään kolme kertaa kirkkaasti sointuvasta kellosta, päästi kolminkertaisen kimakan huudahduksen:

"Konditoria! Konditoria! Konditoria!"

Melu hiljeni samassa, kaikki koettivat järjestyä uudelleen, ja kun monimutkaiset juhlakulkueet oli taas soviteltu, tahrautunut Suur-Mogul harjattu ja bramiini saanut päänsä jälleen paikoilleen, alkoi sama iloinen temmellys uudelleen.

"Mitä merkitsee tuo Konditoria, parahin herra Drosselmeier?" kysyi Maria.

"Ah, kunnioitettava neiti Stahlbaum", vastasi Pähkinänrusentaja, "Konditoriaksi sanotaan täällä outoa, kauhistuttavaa voimaa, jonka luullaan voivan tehdä ihmisistä aivan mitä hyvänsä. Se kohtalo hallitsee tätä omituista, pientä kansaa, ja kaikki pelkäävät sitä niin suuresti, että pahinkin meteli rauhoittuu, kun vain mainitsee tuon nimen, niinkuin pormestari juuri on todistanut. Kukaan ei silloin enää ajattele maallisia, kukaan ei peuhaa eikä melua, vaan jokainen ajattelee itsekseen: Mitä onkaan ihminen ja mitä hänestä voi tulla?"

Maria päästi äänekkään ihastuksen ja hämmästyksen huudahduksen, kun hän yhtäkkiä seiso ruusunpunaisessa hohteessa loistavan satatornisen linnan edessä. Siellä täällä muureilla oli komeita orvokki-, narsissi-, tulpaani- ja leukoijavihkoja, joiden tummanhohtavat värit kohottivat ruusunpunaiselle vivahtavan valkean muurin loistoa. Suuri kupooli ja tornien pyramiidikatot olivat täynnä pieniä tähtiä, jotka kimaltelivat kuin kulta ja hopea.

"Nyt olemme Mantelisokurilinnan edustalla", selitti Pähkinänrusentaja.

Maria unohtui kokonaan katsomaan taikalinnaa. Kuitenkaan ei häneltä jäänyt huomaamatta, että eräs suuri torni oli ilman kattoa, ja muutamat pienet miesolennot, jotka seisoivat kaneelista valmistetuilla rakennustelineillä, korjasivat sitä parastaikaa. Ennenkuin hän ehti kysyä Pähkinänrusentajalta miten sen asian laita oli, jatkoi tämä:

"Joku aika sitten uhkasi linnaa suuri hävitys, niin, ehkäpä täydellinen häviö. Jättiläismakeiskäärme tuli tietä pitkin, puraisi nopeasti tornin katon ja alkoi jo maistella suurta kupoolia. Mutta Konvehtilinnan asukkaat antoivat hänelle kokonaisen kaupunginkorttelin ja suuren osan Sokerihedelmälehtoa, ja hän tyytyi siihen ja meni tiehensä."

Samassa kuului lempeätä, miellyttävää soittoa, linnan portit avautuivat, ja kaksitoista pientä hovipoikaa astui linnasta, palavat ryytineilikkaoksat kädessä ikäänkuin tulisoihdut. Heidän päänsä oli helmi, ruumiit rubiineista ja smaragdeista, ja he käyskentelivät somasti taotuilla kultajaloilla. Heitä seurasi neitosia, jotka olivat melkein yhtä suuria kuin Marian Clara, mutta ne olivat niin äärettömän hienosti puettut, että Maria ei hetkeäkään epäillyt, etteivät he olisi olleet synnynnäisiä prinsessoja. He syleilivät Pähkinänrusentajaa hellästi ja huudahtivat puoleksi surumielisesti, puoleksi iloisesti:

"Oi, prinssini! Parahin prinssini! Oi, veljeni!"

Pähkinänrusentaja näytti hyvin liikutetulta, hän pyyhki runsaat kyöneleet silmistään, tarttui sitten Mariaa käteen ja lausui juhlallisesti:

"Tässä on neiti Maria Stahlbaum, sangen kunnioitettavan lääkintäneuvoksen tytär ja minun henkeni pelastaja! Ellei hän olisi heittänyt tohvelia oikeana hetkenä, ellei hän olisi hankkinut minulle eläkettä nauttivan everstin miekkaa, makaisin minä nyt haudassa, ja kirottu Hiirikuningas olisi purrut minut kappaleiksi. Oi, neiti Stahlbaum! Ei Pirlipat, vaikkakin hän on synnynnäinen prinsessa, ole hänen veroisensa kauneudessa, lempeydessä ja hyveissä! Ei, sanon minä, ei!"

Kaikki naiset huusivat: "Ei!" ja ottivat Mariaa kaulasta ja nyyhkyttivät:

"Ah, te, meidän rakkaan prinsessimme pelastaja — oivallinen neiti Stahlbaum!"

Nyt saattoivat neitokset Marian ja Pähkinänrusentajan linnan suureen saliin, jonka seinät olivat erivärisistä säteilevistä kristalleista. Mutta kaikkein enimmin Mariaa miellyttivät somat pienet tuolit, pöydät, kaapit, lipastot j.n.e., joita oli kaikkialla, ja kaikki ne olivat valmistetut seetristä ja brasilialaisesta puusta kultaisine kukkakoristeineen. Prinsessat pyysivät Mariaa ja Pähkinänrusentajaa istahtamaan ja lupasivat itse valmistaa tuossa tuokiossa aterian.

Sitten toivat he koko joukon pieniä maljoja ja vateja, jotka olivat japanilaista posliinia, lusikoita, veitsiä ja haarukoita, riivirautoja ja kasareja ja muita kultaisia ja hopeisia taloustarpeita. Senjälkeen toivat he hedelmiä ja makeisia, jotka olivat ihanampia kuin Maria koskaan oli nähnyt, ja he alkoivat lumivalkeilla käsillään siroasti pusertaa hedelmiä, jauhaa ryytejä, hienontaa manteleita, sanalla sanoen hommata sellaisella taitavuudella, että Maria selvästi huomasi, kuinka hyvin prinsessat olivat perehtyneet keittiöaskareihin, ja mikä maukas ateria häntä odotti.

Varmasti arvellen itsekin osaavansa kaikkea sitä, toivoi hän kaikessa hiljaisuudessa, että hänkin saisi ottaa osaa prinsessojen hommiin. Kaunein Pähkinänrusentajan sisarista ojensi Marialle — aivan kuin arvaten salaisen toivomuksen — pienen kultaisen huuhmaren ja lausui:

"Ah, kallis ystävätär, veljeni pelastaja, survo hiukan näitä manteleita!"

Sillaikaa kuin Maria iloisesti survoi huuhmaressa niin että se kilahteli kuin pieni soma laulu, alkoi Pähkinänrusentaja kertoa laveasti, kuinka kauhea taistelu oli syntynyt hänen ja Hiirikuninkaan joukkojen välillä, kuinka hän pelkurijoukkoineen oli siinä jäänyt tappiolle, kuinka inhottava Hiirikuningas sittemmin olisi tahtonut puraista hänet kappaleiksi ja kuinka Marian senvuoksi oli täytynyt uhrata useita alamaisiaan, jotka olivat hänen palveluksessaan, ja niin edelleen.

Mariasta tuntui kertomuksen aikana ikäänkuin Pähkinänrusentajan sanat, niin, vieläpä hänen omat huuhmareniskunsaakin olisivat tulleet yhä kaukaisemmiksi ja epäselvemmiksi.

Pian näki hän hopeahuntuja nousevan hienona sumuna, jossa prinsessat — hovipojat — Pähkinänrusentaja — niin, hän itsekin — liehuivat.

Hetken ajan kuului omituista laulua, surinaa ja mutinaa, joka häipyi suureen avaruuteen.

Nyt kohosi Maria ikäänkuin korkeilla laineilla yhä korkeammalle ja korkeammalle — yhä korkeammalle ja korkeammalle — yhä korkeammalle ja korkeammalle —.

14. luku.

LOPPU.

Prr — puh! kuului.

Maria putosi mittaamattomasta korkeudesta. Sepä vasta oli menoa! Mutta samassa avasi hän silmänsä.

Hän makasi sängyssään, oli suuri valoisa päivä. Äiti seisoj hänen vieressään ja sanoi samassa:

"Mutta kuinka saatat nukkua näin kauan, aamiainen on katettu jo kauan sitten!"

Te ymmärrätte toki, kunnioitettu yleisö, että Maria, joka oli aivan päästään pyörällä kaikesta ihmeellisestä, mitä hän oli nähnyt, oli lopuksi nukahtanut Mantelisokurilinnan saliin ja että murjaanit tai hovipojat taikka ehkäpä oikein itse prinsessat olivat kantaneet hänet kotiin ja panneet sänkyyn.

"Oi, äiti, rakas äiti, et voi uskoa missä kaikessa nuori herra Drosselmeier on kuljettanut minua yöllä, ja mitä kaikkea kaunista minä olen saanut nähdä!"

Sitten kertoi hän kaikesta melkein yhtä tarkasti kuin minä juuri olen kertonut, ja äiti katseli häntä aivan hämmästyneenä.

Kun Maria lopetti, sanoi äiti:

"Sinä olet nähnyt pitkän ja aika kauniin unen, rakas Maria, mutta heitä nyt kaikki tuollainen

mielestäsi."

Maria väitti itsepäisesti, ettei hän ollut uneksinut, vaan nähnyt kaikki todellisuudessa. Silloin äiti saattoi hänet lasikaapille, otti esiin Pähkinänrusentajan, joka tavallisuuden mukaan oli kolmannella hyllyllä, ja sanoi:

"Miten voit sinä, hupsu tyttö, kuvitella mielessäsi, että tämä nürnbergiläinen puunukke saattaisi elää ja liikkua?"

"Mutta, rakas äiti", lausui Maria, "minähän tiedän vallan hyvin, että Pähkinänrusentaja on nuori herra Drosselmeier Nürnbergistä, setä Drosselmeierin veljenpoika."

Silloin purskahtivat sekä lääkintäneuvos että lääkintäneuvoksetar heleään nauruun.

"Voi", jatkoi Maria melkein itkien, "nyt sinä päällepäätteeksi naurat minun Pähkinänrusentajalleni, rakas isä, ja kumminkin on hän puhunut niin hyvää sinusta, sillä kun me saavuimme Mantelisokurilinnaan, ja hän esitteli minut sisarilleen, prinsessoille, sanoi hän, että sinä olet sangen kunnioitettava lääkintäneuvos!"

Nauru tuli yhä äänekkäämmäksi. Myöskin Louisa, niin, vieläpä Fritzkin yhtyivät siihen.

Silloin kiiruhti Maria viereiseen huoneeseen, otti kiireesti pienestä laatikosta Hiirikuninkaan seitsemän kruunua ja ojensi ne äidille sanoen:

"Kas tässä, pikku äiti, nämä ovat Hiirikuninkaan seitsemän kruunua, jotka nuori herra Drosselmeier yöllä lahjoitti minulle voittonsa merkiksi."

Lääkintäneuvoksetar tarkasteli täynnä ihmetystä pieniä kruunuja, jotka olivat tehdyt aivan tunteuttomasta, mutta erittäin kiiltävästä metallista, ja ne olivat niin sirot, ettei niitä mitenkään voinut luulla ihmiskäden tekemiksi. Lääkintäneuvoskaan ei saattanut kyllikseen katsella pieniä kruunuja, ja sekä äiti että isä koettivat vakavasti saada Mariaa tunnustamaan, mistä hän oli saanut kruununsa. Mutta Maria pysyi sanoissaan, ja kun isä pani hänet oikein kovalle ja nimitti häntä päällepäätteeksi pieneksi valehtelijaksi, purskahti hän katkeraan itkuun ja valitti:

"Oi, minua raukkaa, minua raukkaa, mitä minä teen!"

Samassa avautui ovi. Hovioikeudenneuvos astui sisään ja huudahti:

"Mitä nyt, mitä nyt? Pikku kummityttöni Maria itkee ja nyyhkyttää. Mitä nyt, mitä nyt?"

Lääkintäneuvos kertoi kaikki mitä oli tapahtunut ja näytti hänelle kruunut.

Mutta tuskin oli hovioikeudenneuvos ehtinyt katsahtaakaan niihin, ennenkuin hän huudahti naurahtuen:

"Roskaa ja hullutusta, nämähän ovat samat pienet kruunut, joita monta vuotta sitten pidin kellonperissäni ja sitten annoin pikku Marialle syntymäpäivälahjaksi, kun hän täytti kaksi vuotta. Ettekö muista sitä?"

Ei lääkintäneuvos eikä lääkintäneuvoksetarkaan muistanut sitä. Mutta kun Maria huomasi, että vanhempien kasvot olivat jälleen muuttuneet ystävällisiksi, kietoi hän kätensä setä Drosselmeierin kaulaan ja huudahti:

"Ah, sinä joka tiedät kaikki, setä Drosselmeier, sano nyt itse, että minun Pähkinänrusentajani on sinun veljenpoikasi, nuori herra Drosselmeier Nürnbergistä, ja että hän on lahjoittanut minulle pienet kruunut."

Mutta hovioikeudenneuvos näytti sangen synkältä ja mutisi:

"Tyhmää lorua."

Sitten veti lääkintäneuvos pikku Marian luokseen ja lausui vakavasti:

"Kuuleppas, Maria, jätä nyt nuo mielikuvitelmasi ja hassutukset, ja jos vielä kerran puhut siitä, että tyhmä muodoton Pähkinänrusentaja olisi herra hovioikeudenneuvoksen veljenpoika, niin heitän sekä Pähkinänrusentajan että kaikki muut nuket, vieläpä mamsseli Clarankin ulos ikkunasta."

Nyt ei Maria-parka enää saanut puhua sanaakaan koko asiasta, vaikka koko hänen sydämensä oli

täynnä, sillä ymmärrättehän toki, ettei niinkään pian unohda sellaisia ihanuuksia, joita Maria oli saanut nähdä. Vieläpä toverisi Fritz Stahlbaum — sinä pieni lukijani tai kuulijani — käänsi selkensä sisarelleen, kun tämä yritti kertoa siitä ihmeellisestä maailmasta, jossa hän oli ollut niin onnellinen. Fritz taisi useasti suoraan sanoen mutista itseksensä: "tyhmä hanhi!", mutta sitä on minun vaikea uskoa, kun ottaa huomioon hänen muutoin niin hyvän luonnonlaatunsa. Mutta se on totta, että kun hän ei enää kiinnittänyt huomiota Marian kertomuksiin, pyysi hän julkisessa paraadissa anteeksi husaareiltaan sitä vääryyttä, joka oli heitä kohdannut, korvasi hävitetyt arvomerkit kauneilla hanhen sulkatöyhdyillä ja antoi heidän jälleen soittaa kaartinhusaarimarssia. No niin! — me tiedämme parhaiten, millaisella mielellä husaarit olivat, kun inhottavat kuulat tahrivat heidän punaisia nuttujaan!

Maria ei uskaltanut enää puhella kenenkään kanssa seikkailuistaan, mutta tuon ihmeellisen haltiatarmaan kuvat seurasivat häntä laineiden loiskinassa ja kaunista soittoa kuullessa. Hän eli kaiken uudelleen, heti kun hän suuntasi ajatuksensa siihen, ja seurauksena oli, että hän usein istui hiljaa ja ääneti, vajonneena mietiskelyihin, sen sijaan että hän olisi leikkinyt kuten ennen. Sentähden sanoivatkin kaikki häntä pieneksi uneksijaksi.

Sattui niin, että hovioikeudenneuvos korjaili kerran kelloa lääkintäneuvoksen luona. Maria istui lasikaapin vieressä, vaipuneena unelmiin, ja katseli Pähkinänrusentajaa. Silloin sanoi hän aivan huomaamattaan:

"Ah, rakas herra Drosselmeier, jospa te olisitte todella elävä olento, en tekisi kuten prinsessa Pirlipat, en halveksisi teitä siksi että te — minun takiani — ette enää olisi kaunis nuori mies!"

Samassa huusi hovioikeudenneuvos:

"Hei, hei — tyhmää lorua!"

Mutta samassa kuului sellainen jyräys ja täräys, että Maria putosi pyörtyneenä tuoliltaan lattialle. Kun hän tuli jälleen tuntoihinsa, seisoi äiti hänen vieressään:

"Mutta kuinka voit pudota tuolilta, iso tyttö! Tässä saat nähdä hovioikeudenneuvoksen veljenpojan, joka on saapunut tänne Nürnbergistä —, ole nyt oikein kohtelias!"

Maria katsahti ylös. Hovioikeudenneuvos oli asettanut päähänsä jälleen lasisen tekotukkansa, pukeutunut keltaiseen takkiin ja hymyili sangen tyytyväisenä, mutta hän talutti tosin pienikasvuista, siitä huolimatta aika hauskanäköistä nuorta herraa. Nuorukaisen pienet kasvot olivat kuin puolukoita ja maitoa, hänellä oli komea punainen takki kultakirjailuineen, valkeat silkkisukat ja kengät. Hatussa oli hänellä soma kukkavihko, hän oli siroasti kammattu ja puuteroitu, ja selässä riippui pitkä palmikko. Pieni miekka oli hänellä vyöllään, näytti olevan pelkistä jalokivistä, niin se säteili, ja pieni hattu, joka oli kainalossa, oli tehty silkkikuiduista.

Nuori mies osoitti miellyttävää käytöstä tuomalla Marialle koko joukon ihania leikkikaluja, mutta ennen kaikkea kauniita mantelisokuriolentoja, jotka olivat aivan samanlaisia kuin ne, joita Hiirikuningas oli pureksinut, ja Fritzille antoi hän hirveän hienon miekan.

Pöydän ääressä särki kohtelias nuorukainen pähkinöitä koko perheelle. Kaikkein kovimmatkaan eivät tuottaneet hänelle vaikeutta. Hän pani ne oikealla kädellään suuhun, vasemmalla veti hän palmikosta ratsis! — särkyi pähkinä.

Maria tuli aivan tulipunaiseksi, kun hän näki kohteliaan nuorukaisen, mutta hän tuli vieläkin punaisemmaksi, kun nuori herra Drosselmeier pyysi häntä kanssaan arkihuoneeseen lasikaapin luokse.

"Leikkikää nyt aika lailla, lapsukaiset, nyt ei minulla ole mitään sitä vastaan, kun kaikki kelloni käyvät niinkuin niiden pitääkin", huusi hovioikeudenneuvos.

Mutta tuskin oli nuori Drosselmeier jäänyt kahdenkesken Marian kanssa, ennenkuin hän lankesi polvilleen ja sanoi:

"Ah, kaikkein oivallisin neiti Stahlbaum, tässä näette jalkojenne juuressa onnettoman Drosselmeierin, jonka elämän juuri olette pelastanut! Te lausuite äsken hyväntahtoisesti, että te ette, kuten halpamielinen prinsessa Pirlipat, halveksisi minua, jos olisin teidän tähtenne muuttunut rumaksi! Samassa lakkasin minä olemasta halpa Pähkinänrusentaja ja sain jälleen entisen ulkomuotoni, joka ehkä ei ole kovin epämiellyttävä. Oi, oivallinen neiti Stahlbaum, tehkää minut onnelliseksi ja lahjoittakaa minulle arvokas kätenne, jakakaa valtakunta ja kruunu kanssani, hallitkaa kanssani Mantelisokurilinnaa, sillä minä olen nyt sen kuningas!"

Maria nosti nuorukaisen seisomaan ja lausui hiljaa:

"Rakas herra Drosselmeier! Te olette hyvä ja hurskas mies, ja koska päällepäätteeksi hallitsette

ihastuttavaa maata, jonka kansa on kaunista ja iloista, niin otan teidät mielelläni sulhasekseni!"

Mariasta tuli siis samassa Pähkinänrusentajan morsian.

Vuoden ja päivän kuluttua kerrotaan nuoren Drosselmeierin hakeneen hänet kultaisilla vaunuilla, joita hopeahevosekset vetivät. Häissä tanssi kaksikymmentäkaksi tuhatta loistavaa olentoa, jotka olivat helmillä ja timanteilla koristetut, ja Maria kuuluu vielä tänäpäivänäkin olevan kuningatar maassa, jossa kaikkialla on säteileviä joulumetsiä, läpinäkyviä mantelisokurilinoja, lyhyesti sanoen maailman kaikkein hauskimmat ja ihmeellisimmät asiat, jos vain on silmiä niitä näkemään.

Sellainen oli tarina Pähkinänrusentajasta ja Hiirikuninkaasta.

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK PÄHKINÄNRUSENTAJA JA HIIRIKUNINGAS ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before

downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in

writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you ‘AS-IS’, WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™’s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation’s EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to

the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.